БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 194 (6629)
СЕНТЯБРИИН 24
ЧЕТВЕРГ
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэхэ

Манай ороной колхозно таряашад Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ашаар социалистическэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа. Жэлһээ жэлдэ колхозуудай ниитын ажахы урган бэхижэнэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ ехэ болоно.

Гэхэ зуура, арадай ажахыда тон шухала удхашанартай культуранууд болохо хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгын хэмжээн городуудай болон промышленна центрнүүдэй ажалшадые, тэрэшэлэн эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые гүйсэд хангажа үшөөл шаданагүй. Ушар тиимэһээ, КПСС-эй Центральна Комитедэй һаяхан боложо үнгэрһэн Пленум «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» баталан абаһан программна тогтоол соогоо хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулжа, энэ талаар тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна.

Партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолой ёһоор хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгын хэмжээн ойрын хоёр—гурбан жэл соо эрид ехэ болгогдохо ёһотой. Юуб гэхэдэ, эдэ культуранууд хадаа гансашье хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангадаг бэшэ, харин малажалые хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай юм. Тиимэһээ парти болон правительство хартаабха ба овощиин талмай үргэдхэхэ, тэдэнэй ургасые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн тон шухала зорилгонуудые манай хүдөө ажахы урдаа табяад байна. Гэхэтэй хамта, эдэ культурануудые таридаг колхозууд болон колхознигуудые материальна талаар урмашуулха, мүн колхозуудые элдэб түхэлэй шэнэ шэнэ машинануудаар хангаха, хартаабха ба овощиин бэлэдхэлэй сэнгүүдые дээшэлүүлхэ, уялгата ёһоор тушаалгын нормонуудые доошолуулха, дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр худалдан абалгые үргэдхэхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүд хараалагдаа.

Колхозуудай мүнөө үеын зорилго юуб гэхэдэ, хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэлгэ болоно. Манай Бурят-Монголой олонхи колхозууд эдэ культурануудые тарилгада зохихо анхарал хандуулдаггүй, тиимэһээ тон бага ургаса хуряадаг гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энээниие республикын хэдэн олон колхозуудай жэшээ дээрэ эли тодоор харуулжа болохо байна. Хэрбээ 1952 ондо республикын колхозуудай дунда жэшээгээр гектар бүриһөө 40 центнер хартаабха хуряаһан байхада, манай республикын столица болохо Улан-Удэ город шадарай Иволгын, Заиграйн, Кабанскын аймагуудай зарим колхозууд оройдоо 22—30 центнер гектар бүриһөө суглуулһан байха юм. Жэшээнь, Заиграйн аймагай Маленковой, Молотовой нэрэмжэтэ, Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коминтерн» колхозууд бүришье бага хэмжээнэй хартаабха хуряаһан байгаа.

Эдэ баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, дурсагдагша колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хартаабха ба овощь тарилгые хоёрдохи шатын хэрэг гэжэ тоолоод, өөдтэй юумэ хэнэгүй. Тэдэнэр хадаа хартаабха, овощь тарихадаа үндэр ургаса үгэхэ газарые шэлэн оложо шаданагүй, тэндэ үтэгжүүлгэ хэнэгүй, мүн тэрэшэлэн эдэ культурануудые һуулгахадаа агротехническэ арга, дүй дүршэл хэрэглэнэгүй.

Республикын холын аймагуудта энэ хэрэг бүришье муугаар ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Хориин, Яруунын, Закаменай, Ториин, Кяхтын, Түнхэнэй аймагуудай зарим колхозууд хартаабхын орондо зелёнкогү, али овощной культуранудай орондо хартаабха таридаг, гадна, тэрэнэйнгээ хойноһоо ямаршье харууһалга хэдэггүй заншалтай болонхой. Тэрээнһээ гадна, жэл бүри шахуу хэдэн арбаад гектар колхозой хартаабха хуряагдангүй, газар соогоо саһанда хушагдажа үлэнэ. Иимэ баримтанууд нёдондо Яруунын, Хэжэнгын, Мухаршэбэрэй аймагуудта үзэгдэһэн байгаа.

Хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгын гээгдэлэй шалтагаануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, республикын МТС-үүд, тэдэнэй мэргэжэлтэд колхозуудта агротехническэ туһаламжа үзүүлнэгүй, огородой хүшэр хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилгада туһалнагүй. 1952 ондо МТС-үүдэй хүсөөр хартаабхын бүхы талмайн миил 8 процент таригдаһан, хуряалгын 5 процент хэгдэһэн байна.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые саашадаа тэсэхын огто аргагүй. Парти, правительствын мүнөө табяад байһан зорилгонуудые дүүргэхэ арга боломжо манай колхозууд болон МТС-үүдтэ байна гү гэжэ асуугдана. Дүүрэн байна! Үгы гэхын ямаршье үндэһэн, ямаршье шалтагаан байхагүй. Юуб гэбэл, республикын түрүү огороднигууд өөһэдынгөө практическа ажал дээрэ манай эндэхи байгаалиин эрхэ байдалда хартаабхын, овощиин үндэр баян ургаса туйлаха бүхы арга бии гэжэ эли тодоор харуулна. Хартаабха ургуулха талаар бултанда мэдээжэ болоһон Л. П. Шурытинагай дүй дүршэл, овощь ургуулха талаар Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой огородно бригадын бригадир нүхэр Е. Г. Орловагай дүй дүршэл дээрэ хэлэһэниие арсалтагүй батадхажа үгэнэ.

Зорилго юуб гэхэдэ, хартаабха ба овощь үйлэдбэрилгэдэ ёһотой анхарал оролдолго хандуулха хэрэг болоно. Энэ болбол гансахан огородно бригадануудай хэрэг бэшэ, харин бүхы партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай шухала хэрэг мүн.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолой ёһоор, бүхы колхозууд хартаабхын һайн шанартай үрһэ сентябрь һара соо хаажа дүүргэхэ зэргэтэй. Гэбэшье, республикын олонхи аймагууд үрһэ хааха түсэбөө холо дүүргээдүй байхаһаа гадна, мүнөө хүрэтэр хартаабха хуряалгые болошогүйгөөр унжагайруулжа, урда жэлнүүдэйнтээ алдуунуудые дабтахадаа хүрөөд байна. Мүн хойто хабар хэрэгтэй болохо парниково-тепличнэ ажахые эмхидхэхэ талаар бодото хэмжээнүүд абтанагүй. Хэрбээ газарай хүрэхэһөө урда котлованудые бэлэдхэжэ шадаагүй һаа, ерэхэ хабар эртын овощь үйлэдбэрилгэ таһалдаха байна бшуу.

Партиин обком болон республикын Министрнүүдэй Совет мүнөө үедэ хартаабха хуряалга, үрһэ хаалгые түргэдхэхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абажа байна. Нютагуудтахи партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозуудай болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэриие ойрын хэдыхэн үдэрнүүдтэ дүүргэхын тула эрид шууд хэмжээ абаха, хүн зониие олоор элсүүлхэ уялгатай.

Республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство хартаабха ба овощь тарилгые зүбөөр түсэблэхэ хэрэг хангаха, энэ талаар МТС-үүдэй үүргые эрид дээшэлүүлхын тула зохихо хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Арадай ажахыда хартаабха ба овощь туйлай ехэ удхашанартай. Тиимэһээ эдэ культуранудай тарилга, хуряалтые эмхитэй һайнаар эрхилжэ, үндэр баян ургаса туйлалга хадаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ

Улан-Удын шэлэй заводой коллектив Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаад, сентябриин түрүүшын хорин хоногой туршада 11 вагон шэл түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилбэ.

Мүрысэгшэдэй дунда № 4 халаан түрүү зэргэдэ ябана. Тус халаанай мастернууд нүхэд Лоскутов, Козулин гэгшэд халаан соогоо даалгабариһаа гадуур 50 квадратна метр шэл үгэнэ.

Мүнөө заводой коллектив Москвагай захилаар парниково рамануудай шэл хэжэ байна. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор 1000 квадратна метр шэл бүтээгдэн гаргагдаа. «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолоор омогорхон тус заводой коллектив ажалайнгаа эршые бүри шангадхан хүдэлмэрилжэ байна.

Б. Цыденов.

Түсэбһөө гадуур дүрбэн кузов

Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой рамно-кузовной цехын коллектив август һарада һайнаар хүдэлмэрилжэ, һарынгаа программые 105 процент дүүргээ. Мастернууд нүхэд Акулов Баталкин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг участогууд түсэбһөө гадуур 4 вагоной кузов хабсаргаа. Мүн мастер Жидаев Черных хоёрой хүтэлбэрилдэг участок цехын байра доторой заһабарилгада тэрэшэлэн һайнаар ажаллаа. Тэдэнэй участогууд һарынгаа нормые холо үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Рамно-кузовной цехын коллектив ажалайнгаа эршые улам шангадхажа, сентябриин 10 болотор вагон хабсаралгын цехтэ 14 кузов дамжуулан оруулха уялга абаһан аад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргээ. Эдэ бүгэдэ сентябрь һарынгаа үйлэдбэриин түсэбые тус цехын нэрэтэй түргэтэйгөөр дүүргэхэ байһые харуулна.

И. Озимов.

Эмхитэй ажалай үрэ

«Забайкаллес» комбинадай Сэлэнгын шпала үйлэдбэрилдэг завод (директорынь нүхэр Рукосуев) ажалаа һайнаар эмхидхэһэнэй, механизмуудые гүйсэд хэрэглэһэнэй ашаар, найман һара соо үйлэдбэриингөө 9 һарын түсэб дүүргээ.

Тус завод гансахан хоёрдохи кварталай туршада түсэбһөө гадуур 300 мянга гаран түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байха юм. Мүн августа һарын даалгабариие тэрэшэлэн 147 процент дүүргээ.

Мүнөө тэдэнэр туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, жэлэйнгээ түсэбые бүхы хэмжээгээрнь декабриин 15 болотор һайн шанартайгаар дүүргэхэ уялга абаад, стахановскаар ажаллажа байна.

Г. Ильин.

Серовой нэрэмжэтэ Культурын байшанда

Улан-Удэ городой Серовой нэрэмжэтэ Культурын байшан август һараһаа хүдэлмэрилжэ эхилээ. Эндэ кино харуулагдахаһаа гадна, лекци уншагдана, мүн вечер үнгэргэгдэнэ. Байшангай дэргэдэ байгуулагдаһан уранһайханай самодеятельностиин кружогуудта «Красный Восток» артелиин, ликеро-архиин заводой болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшад хабаадалсана.

Сентябриин 16-да эндэ вечер үнгэргэгдөө. «Дэлхэйн арад эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ» гэһэн лекци уншагдаа. Вечертэ хабаадагшад лекци шагнаһанайнгаа удаа байшангай дэргэдэхи уранһайханай самодеятельностиин концерт хараһан ба танца наадаһан байна.

П. Гуревич.

Комсомолец Петр Кудряшов өөрынгөө МТС-тэ бусахань

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолые советскэ хүнүүд ехэ баяртайгаар угтаба. Энэнь ойлгосотой. Парти хадаа тон богонихон болзор соо хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые шууд хүгжөөн дэбжээжэ, хүн зоной хэрэглэлэй продуктнуудые, промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эд элбэг дэлбэгээр бэлэдхэхэ зорилго табяа. Энэ зорилгын бэелүүлэгдэхэдэ советскэ хүнүүдэй байдал улам һайжарха, манай түрэл Эхэ орон бүри хүсэтэй, бүри баян болохо байна.

Партиин уряада харюусан Улан-Удэ городой предприятинуудһаа колхозууд болон МТС-үүдтэ гаража ажаллахые хүсэгшэд партиин райкомуудта мэдүүлгэнүүдые барина.

Һаяхан каменщик-комсомолец Петр Кудряшов КПСС-эй Пригороднэ райкомдо иимэ мэдүүлгэ бариба:

«... Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ бүхы советскэ хүнүүдэй хүсэлэнгые партиин мүнөө зорюулжа байхада, би энэ шухала хэрэгэй хажуу тээ байжа шадахагүй байнаб. Манай орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэнь өөрөө сэхэ хабаадажа, колхознигуудта туһалха гээшэ миниие уялга гэжэ тоолоноб.

Тиимэһээ урдань минии хүдэлмэрилжэ байһан Жиримскэ МТС-эй штадта оруулхын тулада Тарбагатайн аймаг намайе эльгээхые гуйнаб».

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ 15 наһатай Петр Кудряшов Татауровска механизаторнуудай һургуули дүүргээ һэн. Тиин 1944 онһоо 1949 он хүрэтэр Тарбагатайн аймагай Жиримскэ МТС-эй тракторист тэрэ хүдэлмэрилһэн байна. Һүүлшынгээ жэлдэ Петр Кудряшов тракторна бригадын бригадирай туһалагшаар дэбжүүлэгдэһэн байгаа.

Нүхэр Кудряшов «Красный боец» гэжэ колхозой поли дээрэ ажалладаг байһан юм. Тэрэнэй оролдосотой ажалые тэмдэглэн МТС-эй дирекци Петр Кудряшовто хэдэн дахин баясхалан хүргэһэн байгаа. Тэрэшэлэн колхозһоо үнэтэ шангуудые тэрэ абадаг байһан юм. «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу дайнай үедэ хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө медаль» залуу тракторист нүхэр Кудряшовто барюулагдаа һэн.

1949 онһоо 1952 он хүрэтэр нүхэр Кудряшов Советскэ Армиин зэргэдэ алба хээ. Армиһаа табигдаад байхадаа тэрэ городто саг зуура каменщигаар ажаллахаяа ороһон байгаа. Трактор һайнаар мэдэдэг, тэрэниие жолоодохо дуратай байһан дээрэһээ эндэ хүдэлмэрилжэ байхадаа, ажалһаа таһарангүйгөөр «ДТ-54» гэжэ маркын дизельнэ трактор шудалһан байна.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэри хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэ тэрэнэй урдын хүсэл эрмэлзэлгын бодотоор бэелүүлэгдэхэ хэрэгые бүри түргэдхэбэ.

Комсомолец Кудряшовой жэшээе республикын промышленностьда хүдэлмэрилжэ байһан урдын механизаторнуудай үргэнөөр дэмжэхэ байһаниинь лабтай.

Шанга шадалтай боложо байнабди

Советскэ Союзай арадууд СССР-эй Верховно Соведэй V сессиин материалнуудые, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. Маленковой хэлэһэн үгые үнэн зүрхэнһөө һайшаагаа.

Манай бүлынхид мүн лэ баярлахын ехээр баярлажа, ажал хүдэлмэри дээрээ бүри ехэ амжалтануудые туйлахаар зоригжоо.

Би мүнөө 65 наһа хүрэбэб. Теэд тэрэнэй 36 жэлынь советскэ үе соо ажаһуунаб. Октябрьска революциин урда тээхи сагые мүнөө сагтай жэшээлээд үзэхэдэ, үдэр һуни хоёр мэтэ тад ондоо байна даа. Би мүнөө 5 хүбүүдтэйб. Ехэ хүбүүм—Константин шофёрой мэргэжэлтэй болоо, тэрэнэй удаадахи хүбүүм—Степан арадай судьягаар хүдэлмэрилнэ. Гурбадахи хүбүүмни —Александр Улан-Удын мяха- консервын комбинадта слесареэр хүдэлмэрилнэ. Никита хүбүүм колхоздоо ажаллана. Эгээн заахан одхон хүбүүмни десятнигуудай Селендумын һургуулида хүдэлмэрилжэ байна.

Урда сагта нам шэнги үгытэй байһан хүнэй хүбүүд, басагад ном үзэжэ, мэргэжэлтэд боложо шадахагүй байгаа. Харин тэдэ үгытэйшүүлэй үхибүүд бага наһанһаа хойшо баяд, ноёдой барлаг боложо, бүхы наһандаа зободог һэн. Мүнөө советскэ үедэ манай гүрэнэй гражданин бүхэн эрдэм шудалха, ажаллаха, амарха эрхэтэй болоо.

Советскэ арадай материальна ажана байдалые саашадань һайжаруулха гэһэн Коммунистическэ партиин политикын бэелүүлэгдэһэнэй ашаар минии эдэ табан хүбүүдэй ажабайдал тад ондоо боложо байна. Эдэнэрэй гэртэ хүндэ юун хэрэгтэйб, хуу бии. Талханшье, мяханшье, хубсаһаншье элбэг дэлбэг, квартиранудтань һайн мебельшье бии.

Эдэ хүбүүдэйм абадаг салингынь һара соогоо 6 мянга шахуу болодог юм. Теэд гурба дүрбэн жэлэй саада тээ эдэ мүнгэнэй ехэнхинь эдихэ юумэндэ гарадаг байгаа. Мүнөө болоод байхада, бастон, коверкот, крепдешин гэхэ мэтын һайн эд бараае һара бүри абажа боломоор. Мэнэ һаяхан 2500 түхэригөөр һаамхай үнеэ худалдажа абаабди. Удаадахи һаранудта зөөлэн диван, фотоаппарат абаха гэлсэжэ байнабди.

«Арад зоной материальна ба культурна эрилтэнүүдые дүүрэн хангаха гэһэн парти ба правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, таанар, минии хүбүүд, һайнаар хүдэлмэрилэгты. Манай орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ ами бэеэ хайрлангүй, эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотойт»—гэжэ эхэ эсэгэ хоёрынь хүбүүдтээ захижал байдагбди.

М. Убеев, Сэлэнгын аймагай Селендума тосхоной гэрэй эзэн.

Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндөө худалдана

Прибайкальска аймагай Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ огородой баян ургаса ургуулба. Мүнөө тус колхоз 300 центнер үгэрсэ, 105 центнер морковь, 300 гаран центнер помидор гүрэндөө тушаажа, даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Мүн энэ колхозой малшад малайнгаа ашаг шэмэ үгэлгые нилээд дээшэлүүлжэ шадаһан дээрэһээ һү тушаалтаар гүрэнтэйгөө үни хада тоосонхой. Һүүлэй мэдээгэй ёһоор колхоз 6 мянган литр һү бэлэдхэлэй организацида худалдажа, нилээд ехэ олзо оруулаа.

Г. Ильин.

Таряанай ургасые улам дээшэлүүлхэбди

Кяхтын аймагай колхознигууд, механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолые ехэ анхаралтайгаар шудалан үзэнэ. Эдэнэр партиин Центральна Комитедэй Пленумээр табигдаһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа үгэхэбди гэжэ парти ба правительствые найдуулна. Кяхтын МТС-эй түрүү трактористнууд Немчинов, Осеев гэгшэд тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Таряа хуряалгын эхилһэнһээ хойшо эдэ стахановецууд тус бүридөө тонноһоо үлүү горючи болон түрхихэ материалнуудые арьбалһан байна.

— Энэ туйлалтаараа бидэнэр һанаагаа амарнагүйбди. Энэмнай партяар хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгын зүбхэн эхинниинь болоно. Бидэ, механизаторнууд Пленумэй хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын тулада эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахабди, ниитын зөөридэ эзэн ёһоор хандаха байнабди. Газартаряалангай культурые, таряанай ургасые үшөө ехээр дээшэлүүлхэбди, —гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

Ю. Иванов.

Түсэбһөө гадуур таряа тушаана

Гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө Түнхэнэй аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель аймаг соогоо түрүүлэн, сентябриин 10-да дүүргэбэ. Тиин мүнөө энэ колхоз түсэбһөө гадуур таряа тушаажа байна.

Таряа сэбэрлэлгын хүдэлмэриие эмхитэй һайнаар табиһанай ашаар колхоз иимэ амжалта туйлаа. Таряа шэрэлгэдэ шофер Н. Односторонцев илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ.

П. Демин.

Ажалай бүтээсэ дээшэлнэ

Окино-Ключевскойн МТС-эй комбайнернууд ажалайнгаа эршые бүри шангадхан хүдэлмэрилжэ байна. Эрхим комбайнернууд — Т. Телешев, М. Унагаев гэгшэд «С-6» маркын комбайнуудаар ажаллаха зуураа, һүүлшын арбан хоногой туршада дунда жэшээгээр үдэр бүхэндэ 16—17 гектар таряа һайн шанартайгаар хуряана.

Мүн ахадуу Евсей, Поликарп Разуваевтан үдэрэйнгөө даалгабариие 120—130 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Һаяхан тэдэнэр нэгэ үдэр соо 50 гектар хадаад, 500 центнер таряа сохёо.

М. Фалилеев.

Колхоздо туһалба

Һаяхан Улан-Удын бурят дунда һургуулиин олон һурагшал багшанар Сократ Терентьевич Болтуев, Данил Филиппович Дужик гэгшэдэй ударидалга доро Тарбагатайн аймагай «Путь Ленина» колхоздо ошожо, хартаабха малтаһан, бэшэшье хүдэлмэринүүдые хэһэн байна. Воскреснигтэ хабаадагшад бултадаа һайнаар хүдэлмэрилөө.

Ахалагша классуудай һурагшад комсомолецууд Чимит Митупов, Геля Раднаева, Иван Буянтуев, Роза Бабушкина, Александр Ануев ба бусад жэшээтэ һайнаар ажаллаа. Колхознигууд һурагшадта баясхалан хүргэһэн ба һургуулидаа эрхимээр һурахыень хүсэһэн байна.

Б. Цырендылыков.

Үбгэн дархан

Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхозой гэшүүн Гончик Будаев үндэр наһатай болобошье, миил байдаггүй артелиингээ ажалда үнэн сэхээр хүдэлмэрилдэг заншалтай. Нүхэр Будаев тэргэ шарга дархалдаг юм, 20 тонно таряанай багтаха амбар һаяхан барижа дүүргээ.

Үнэн сэхэ ажалаараа үбгэн Будаев артелиин гэшүүдэй дунда хүндэтэй болонхой.

Б.-С. Балданов.

„СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай“ гэһэн КПСС-эй ЦК-эй Пленумэй тогтоол тусхай брошюра болгогдон хэблэгдээ

рэнэй политическэ литературын тельство нүхэр Н. С. Хрущевой хэл тушаа 1953 оной сентябн 7-до абтаһан «СССР-эй хүдөө ахые саашадань хүгжөөхэ хэмэнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые тусхай брошюра болгон хэблэн гаргаба.

Брошюра 5 миллион экземпляр тиражтайгаар хэблэгдээ.

(ТАСС).

Хүдөө ажахын хүсэтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэе

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол болбол түүхэтэ шухала документ мүн. Хүдөө ажахын хэдэ хэдэн шухала һалбаринуудай задагай ба гээгдэнги байһан ябадалые усадхахын тулада партиин хараалһан ехэ хэмжээнүүдые бүхы советскэ арад халуунаар һайшаана. КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые Байкало-Кударын аймагай колхознигууд, механизаторнууд ба интеллигенци нэгэн һаналаар һайшаагаа. Аймагаймнай ажалшадай политическэ ба ажалай эдэбхи улам дээшэлжэ байна. КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые партийна эхин организацинуудта, колхознигуудай, МТС-эй хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанууд дээрэ шудалан үзэнэ, зүбшэн хэлсэнэ. Тэндэ тус тогтоолые бэелүүлхэ тодорхой хэмжээнүүд хараалагдана. Аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин шухала һалбаринуудай гээгдэлые хоёр — гурбан жэл соо дабан гаража, аймагай колхозуудта хүдөө ажахые, илангаяа малажалые эрид шууд хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ эдэ хэмжээнүүд зорюулагданхай:

Гол юумэн мүнөө юуб гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые бодотоор бэелүүлхэ хэрэг нэгэшье үдэр хойшолуулангүй эмхидхэхэ ябадал болоно. Энээнэй амжалтань партийна организацинуудай эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриһөө дуулдыдаха байна. Тэдэнэр үргэн нийтэ колхознигуудые, МТС-эй хүдэлмэришэдые толгойлхо, хүдөө ажахын хүсэтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ, тэдэнние ударидан хүтэлхэ уялгатай.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэг эмхидхэхэ талаар манай аймагай партийна организаци ямар хүдэлмэри хэжэ байнаб?

Нэн түрүүндэ малажал тухай хэлэхэ шухала болоно. Аймагай колхозуудта малажал хүгжөөлгөөр горьтой дутуунууд бии. Манайда үнеэдэй тоо толгой ехэ үсөөн байха юм. Бүхы эбэртэ бодо малаймнай миил 26 процентнь үнеэд юм. Малай, илангаяа үнеэдэй ашаг шэмэ үгэлгэ тон бага байна. Мал олоор гарзална. Һү һаалга дээшэлүүлхэ ба эбэртэ бодо малай тоо толгойе олошоруулха зорилгоор түл олоор абажа, үнеэдэй тоо 1954 ондо 40 процент хүрэтэр, 1956 ондо 60 процент хүрэтэр олон болгохоор хараалаабди. Тиин гурбан жэлэй турша соо үнеэдэй тоо 2,5 дахин олон болохо байна. Энэ зорилгые аймагай колхозууд мүнөө бэелүүлжэ ороо. **Энэ оной декабрь хүрэтэр үнеэдэй тоо 500 толгойгоор олон болохо байна.** Һү һаалга 1954 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 300 литр нэмээгдэхээр хараалагдаа. 1956 ондо колхозууд һаамхай үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха байна.

Эдэ бүгэдэ юу үгэхэб? Ерэхэ жэлдэ аймагнай 600 мянган литр һү ехээр һааха байна. Аймагай малажал үнеэдые олон болгохо шэглэлтэйгээр хүгжөөгдэхэ байна. Һү ехээр үгэдэг үнеэдые олон болгохо гээшэ колхозуудта ехэ ашагтай байха.

Гахай олоор үсхэбэрилэгдэхэ юм. 1954 ондо гахайн тоо 36 процентээр олон болгогдохо ёһотой. Тус бүридөө 1 центнерһээ доошо бэшэ амидын шэгнүүртэй 700 гахай шахажа таргалуулаад, гүрэндэ тушаахаар колхозууд хараална. **Мүнөө жэлдэ 500-аад толгой гахай гүрэндэ тушааха гэжэ колхознигууд шиидхэһэн байна.** Тус бүридөө дунда зэргээр 80 килограмм шэгнүүртэй 194 толгой гахай мүнөө тушаагдаа. Колхозууд сентябрь һарада 200 шахуу гахай шахажа таргалуулха байна. Гахай олоор үсхэбэрилхэдөө аймагай колхозууд гүрэндэ гахайн мяха горьтойгоор тушаажа, мяха бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө ехэнхи хубиие дүүргэхэ аргатай болохо юм. Энэ хадаа бусад түрэлэй мал олошоруулха арга олгохо байһаниинь лабтай. Байкало-Кударада гахай үсхэбэрилхэ һайн базын бии байһые хараадаа абаха хэрэгтэй. Колхозуудай дүй дүршэл, тусхайлбал, XVIII партсъездын, Ленинэй, Ворошиловай, Кировэй нэрэмжэтэ артельнүүдэй дүй дүршэл энээнние эли тодоор харуулна.

Шубуун тухай хэлэхэдэ иимэ байна. Шубуу үсхэбэрилгые хэрэгсээнгүй байжа бидэ шадахагүйбди. Үндэгэлдэг тахяануудай тооё ерэхэ жэлдэ хоёр дахин олон болгохо гэжэ колхознигууд өөһэдынгөө суглаанууд дээрэ шиидхэһэн байна. **Тиин колхозууднай 100 гектар орооһото культура бүридэ 200 тахяатай болохо байна.** Хүдөө ажахын энэ һалбарида манайда һайн кадрнууд бии. Жэшээлхэдэ, колхозница нүхэр Печкина үндэгэлдэг тахяа бүриһөө сентябриин 20 хүрэтэр 80 үндэгэ абаа. Жэлэй эсэс хүрэтэр тахяа бүриһөө үшөө 85 үндэгэ абаха байна. Нүхэр Печкина өөрынгөө ажалай түлөө нэмэлтэ түлэбэри абаа. Агитаторнууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тэрэнэй дүй дүршэлые аймагай бүхы колхозуудта мүнөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Байкало-Кударын аймаг гэшэ

☆ ☆

С. КОНОВАЛОВ,
КПСС-эй Байкало-Кударын райкомой секретарь.

☆☆☆

Байгал далайда дүтэ байдаг. Гадна, манайда гол мүрэнүүд ба багаханууд нуурнууд олон юм. Тиимэһээ уһанай шубуу үсхэбэрилхэдэ таарамжатай. 1954 ондо аймагай колхозууд мянганһаа үсөөн бэшэ нугаһа ба галуутай болохо юм. Тиигэжэ, аймаг дотор уһанай шубуу олоор үсхэбэрилжэ эхилхэ байнабди. 1955 ондо нугаһа ба галуунай тооё 2,5 мянга хүрэтэр олон болгохобди. Тиин аймагнай ерэхэ жэлдэ хахад миллионһоо олон үндэгэ гүрэндэ тушааха байна.

Малажалай гээгдэл нэн түрүүндэ тэжээл үйлэдбэрилгын ба бэлэдхэлгын муу байһанаар тайлбарилагдана гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол соо заагдана. Энэнь тон зүб. КПСС-эй райком, аймгүйсэдком, партийна эхин организацинууд, манай аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхоз бүридэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тулада зохихо хэмжээнүүдые хараалаа. Колхозуудта силос даралга 1954 ондо дүрбэ дахин ехэ болохо юм. Үнеэн бүридэ 5 тонно силос дарагдахаар хараалагдана. **Энээнтэй дашарамдан аймаг дотор силоснэ культурануудые — наран сэсэг ба кукурузые — тарилга мүнөө жэлдэ 200 гектар байгаа һаа, 560 гектар хүрэтэр үргэдхэгдэхэ болоно.** 1954 ондо цемент ханатай шэнэ траншейнүүд баригдахаар хараалагдаа. 1954 оной ургаһаа 25 мянган центнер хартаабха малай тэжээлдэ таһалагдаха байна. Хартаабха — ехэ һайн тэжээл юм.

Зелёнко тарилга хоёр дахин нэмээгдэхэ юм. Зунай сагта һаамхай үнеэдтэ нэмэжэ үгэхын тулада 400 гектар зелёнко таригдаха байна.

Колхозуудта тэжээлэй база бэхижүүлхын тулада хэпдэжэ болохоор бүхы юумые мүнөө жэлдэ дүүргэхэ шухала. **Сентябрь—октябрь һаранuудта 36 мянган центнер үбһэ ба хагда нэмэжэ бэлэдхэхэ, 200 тонно силос дараха гэжэ шиидхэгдэнхэй. Энэ хүдэлмэриие колхозууд ба МТС-үүд эхилээ. Шухала хэрэгтэй хүдэлмэришэд томилогдожо, техникэ тэдэнэртэ үгтэһэн байна.**

Байгалай үмэнэхи хатсуу хүйтэн үбэл ойротожо ерэбэ. Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ бүхы хүдэлмэри октябриин 10 хүрэтэр хүсэд дүүргэгдэхэ байна.

Малажалай типовой байрануудые барилга үргэнөөр эрхилхэ зэргэтэйбди. 1953 оной үлэһэн һаранууд соо ба 1954 ондо малай 8, тугалай 4, гахайн 7, шубуунай 12 байра баригдахаар хараалагданхай. Колхозуудта малай байра барилга зүбөөр эмхидхэхын тулада **мүнөө жэлдэ колхоз хоорондын барилгын бригадануудые байгуулхые һайшаан дурадхагдаба.** Энэ хадаа барилгашадай ажал зүбөөр эмхидхэхэ, тэрэниие механизировалхэ арга олгоно. Колхозуудтахи барилгашадай багахан группанууд ехэ хүдэлмэри бүтээжэ шадахагүй байна. Колхозуудай барилгын бригадануудта хүн дутадаг, хүдэлмэринь гараар хэгдэдэг байна.

Овощь ба хартаабхын тарилгые үргэдхэхэ хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум ехэ анхарал хандуулаа. Манай аймаг овощь тариха арга боломжоор ехэ. Байкало-Кударын зарим колхозууд түрүү агротехникэ хэрэглэжэ, үндэр ургаса абадаг байна. 1952 ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз дунда зэргээр гектар бүриһөө: капустын ургаса —170 центнер, морковиин —221 центнер абаһан байна. Мүнөө жэлдэ байгаалиин уларилай муу байбашье, нёдондонойхиһоо муу бэшэ, зарим участогуудта бүри дээгүүр ургаса абтаа.

Ажалай амжалтые түрүү агротехникэ хэрэглэлгэ шиидхэлсэдэг бшуу. Эндэ огородно бригадануудта хүдэлмэрилдэг колхознигууд эдэбхитэд тухайда хэлэгдэнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой огородно бригадын бригадир Елена Гавриловна Орлова овощь таригшаар 13 жэл соо хүдэлмэрилнэ. Тэрэ хадаа аймаг соогоо эгээн түрүүн хара хүрьһэндэ капустые һуулгадаг болоһон байгаа. **Хара хүрьһэн гээшэ торфнэгшээгдэһэн горшогхонуудай орондо хэрэглэгдэдэг байһан юм. Энэ метод хэрэглэлгэ бүришье һайн үрэ дүн үгэһэн байна.** Иимэ метод хэрэглэжэ капуста тариһан участогай гектар бүриһөө 700 шахуу центнер капустын ургаса абтаһан байха юм. Нүхэр Орловагай дүй дүршэл аймагай бүхы колхозуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Нүхэр Орловагай огород дээрэ огородно бригадануудай бригадирнуудай семинар-зүблөөн болоһон байгаа. Колхознигууд нүхэр Орловагай новаторска аргануудые ехээр һонирхон шэнжэлһэн байха юм. Мүнөө бүхы колхозууд газарай хара хүрьһэ бэлэдхэжэ эхилээ. **Гектар газарта багсаахада хүрьһөөр хэгдэһэн 25 мянга шахуу горшогхонууд хэрэгтэй болохо байна.**

Зорилго юуб гэхэдэ, эхилһэн хэрэгээ эсэстэнь хүргэхэ ябадал болоно. 1954 ондо Байкало-Кударын аймаг дотор нүхэр Орловагай методые хэрэглэгшэд хэдэн арбаад ба зуугаад болоһон байха ёһотой. Тэдэнэй тоо үшөө олон болохо зэргэтэй.

Хартаабха тухай. Аймагай зарим колхозуудта хартаабхын үндэр ургаса жэл бүри абадаг байгаабди. Тэрэнь гектар бүриһөө 200—250 центнер болодог һэн. Зүгөөр, бии байһан арга боломжонууднай хангалтагүйгөөр ашаглагдадаг байгаа. Тэрэнэй эсэстэ аймаг соо дунда зэргээр абажа үзэхэдэ, хартаабхын ургаса үшөөл бага байна. Хартаабха эдеэ хоолой продукт байхаһаа гадна, малажалда хэрэглэгдэжэ болохо ба хэрэглэгдэхэ ёһотойшье байна. Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, хартаабха тарилгаар колхозуудай арга боломжонуудые хараадаа абан 1954 ондо хартаабха тарилга 600 гектар хүрэтэр нэмээхээр, гектар бүриһөөнь 180 центнер ургаса абахаар хараалагдаа. **Хартаабхаяа бултыень квадратно-гнездовой аргаар тариха байнабди.** Тиигэжэ 70 мянга үлүүтэй центнер хартаабха гүрэндэ нэмэжэ үгэжэ шадахабди.

Ерэхэ жэлдэ колхозууд овощь тарилгые 25 процентээр нэмээхэ юм. Гол түлэб үнэтэ культуранууд — һонгино, чеснок ба бусадые тарилга нэмэхэ байна. 1954 ондо гектар бүриһөө: капустын —250 центнер, үгэрсын —120, помидорой —150, һонгино ба чесногой —100, морковиин — 150, свёклын — 150 центнер ургаса хуряаха уялга колхознигууд абаа. 5—6 колхозуудта—Сталинай, Ленинэй, Калининай, Ждановай, Пушкинай нэрэмжэтэ артельнүүдтэ—тус бүридэнь 120 квадратна метр хэмжээтэй тепличнэ ажахы эмхидхэхээр шиидхэгдээ. Энэ хэрэгые унжагайруулжа болохогүй. **Сталинай нэрэмжэтэ колхоз теплицэ барилга эхилээд, тэндээ котлован малтажа байна.** Олон колхозуудай мүнөөнэй огородно участогууд таарамжагүй, зарим ушарта уһанһаа холо газарта байха юм. Тиимэһээ олонхи колхозууд огородой шэнэ участогуудые шэлэн олохо хүдэлмэри эхилээ. Эдэ участогууд гол мүрэндэ дүтэ, шииггэй нуга газарнуудта бии байна. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 11 гектар огородно участогаа ондоо һайн газарта урилуулха байна. Тэндэхи участогынь 20 гектар байха юм. Мүнөө шэнэ участогынь хахалагданхай. «Путь коммунизма» ба Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозууд участогуудаа шэлэн олоһон байна.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха, колхозно үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ тэдэнэй үүргые шангадхаха ябадалда КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол соо ехэ анхарал табигданхай. Байкало-Кударын МТС-эй хүдэлмэриие шэнэдхэн табижа һайжаруулха шухала байна. Малажалые, огородно культуранууды, овощь ба хартаабхые тарилгаар, тариаанажалые саашадань механизацилха хэмжээнүүд хараалагдаа.

МТС хадаа механизаторнуудай мэргэжэлтэй кадрнуудаар хүсэд хангагдаһан байгаа һаа, энэ зорилгые шиидхэжэ шадаха байна. **Үе үедэ, элдэб шалтагаанаар МТС-һээ гаража ошоһон бүхы механизаторнуудые тракторнуудтаа, комбайнуудтаа, машинно-тракторна мастерскойнуудтаа бусажа, колхозуудта хүдөө ажахые хүгжөөхэ харюусалгатай ба хүндэтэй ажалда хабаадалсахыень аймагай партийна организаци уряалһан байна.**

КПСС-эй айком МТС-ые хүтэлбэрилхэ методээ эрид хубилгаха байна. Механизаторнуудые шэн зориггто ажалда бодотоор эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша болохынь тулада тэндэхи партийна организациие бэхижүүлхэ хэрэгтэй байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолоор зоригжоһон Байкало-Кударын аймагай колхозуудай гэшүүд хүдөө ажахын бүхы кампанинуудые амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Колхозуудаймнай тариа гүрэндөө тушааха түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ тариан гүрэндэ тушаагдаа. Уялгата ёһоор овощь тушаалга дүүргээбди. Мүнөө гүрэндэ хартаабха тушаажа байнабди.

Коммунистическэ партиин Центральна Комитет ба Советскэ правительство хүдөө ажахые дэбжээхын тулада бүхы материальна услови ба арга боломжонуудые байгуулна. Хэрбээ партийна организацинуудай өөһэдынгөө хүдэлмэриие шэнэдхэн табяагүй һаань, эдэ условинууд ба арга боломжонууд өөһэдөө хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ямаршье хубилалта хэхэгүй байна. Аймагай коммунист бүхэниие хүдөө ажахын хүсэтэ шэнэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ колхозно олониитые зоригжуулагша байлгахын тулада КПСС-эй Байкало-Кударын айком бүхы хэмжээнүүдые абажа байна.

Республикын аймагуудта ургаса хуряалгын, намарай пар хахалалгын ябаса тухай

1953 оной сентябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Орооһото культурануудые хуряалга	Хартаабха малталга	Силоснэ культурануудые хуряалга	Намарай пар хахалалга
Яруунын	97,3	65,2	100,0	28,6
Хэжэнгын	94,7	52,3	58,9	23,3
Тарбагатайн	93,4	31,7	97,6	54,9
Заиграйн	91,7	53,8	95,1	9,2
Хориин	90,8	47,0	98,7	20,8
Баргажанай	89,7	9,5	60,9	43,5
Иволгын	85,7	35,4	97,2	40,5
Прибайкальска	85,6	15,9	94,9	19,6
Мухаршэбэрэй	84,4	37,2	99,2	25,8
Б.-Кударын	84,4	32,7	102,3	34,3
Хойто-Байгалай	83,3	80,0	—	13,5
Кабанскын	80,8,	33,8	100,0	22,4
Кударын	79,0	56,8	97,7	29,3
Бичурын	74,3	30,4	100,0	31,8
Тории	68,5,	36,7	100,4	11,3
Түнхэнэй	68,6	44,2	82,7	27,9
Закаменай	67,4	23,2	87,2	21,2
Сэлэнгын	65,2	22,5	99,2	21,7
Кяхтын	63,2	43,8	100,0	22,7
Курумканай	58,3	43,1	96,2	33,5
Зэдын	52,0	—	—	19,9

Республикын МТС-үүдтэ тракторна хүдэлмэриин ябаса тухай

1953 оной сентябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Зөөлэн хахалалгада оруулан газар хахалалга	Нэгэ условно тракторһоо газар хахалалга (гектараар)	Пар хахалалга	Силос даралга
Эгэтын	124,2	311,3	27,6	27,4
Жиримскэ	106,6	373,2	64,6	24,7
Суулгын	105,6	340,1	30,8	41,4
Чесанын	105,0	397,2	25,7	55,4
Кабанскын	104,7	409,6	45,6	86,7
Түнхэнэй	103,1	389,6	35,2	78,9
Погранична	103,0	413,9	36,8	146,2
Сосновско	102,5	311,3	47,1	13,2
Е.-Куналейн	102,4	364,6	64,6	63,5
Сэлэнгын	100,1	426,9	38,8	29,2
Хэжэнгын	99,4	399,0	20,9	54,9
Селендумын	96,8	381,1	22,3	56,3
Итанцын	96,5	372,6	27,8	57,5
Хориин	96,3	370,4	18,2	39,3
Е.-Кударын	95,2	386,1	40,1	87,1
Бургалтайн	95,0	336,9	9,9	80,0
Куйтунска	94,3	343,3	57,5	6,8
Үшөөтэйн	94,3	320,7	32,1	56,7
Саянтын	93,5	392,0	39,0	44,2
Кяхтын	92,0	348,5	19,2	72,1
Бичурын	91,8	358,9	44,1	43,4
Курбын	90,7	363,3	26,0	50,9
Ц.-Усанай	89,6	358,4	17,3	30,0
Хамнигадайн	89,6	287,3	18,4	113,8
Кыренскэ	89,5.	226,6	19,4	54,1
Темлюйскэ	89,0	323,8	27,1	54,6
Тарбагатайн	88,5	322,6	46,0	20,5
Хонхолойн	88,4	343,4	27,6	62,6
Гашейн	88,1	340,1	29,1	35,4
Иволгын	87,6	352,5	57,6	96,4
Баргажанай	85,9	317,9	30,8	42,5
Сүхын	84,6	329,7	6,3	30,7
Үдын	84,2	293,4	11,4	32,7
Б.-Куналейн	83,8	331,2	22,3	25,2
О.-Ключевскойн	79,4	316,8	40,9	47,2
Ториин	75,6	264,5	20,5	90,2
Закаменай	72,0	265,3	25,4	32,2
Ново-Брянска	69,3	302,6	18,7	40,0

Нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ

Манай ороной хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай партиин ЦК-гэй Пленумэй түүхэтэ тогтоолдо харюу болгон, улам һайнаар ажаллаха гэжэ үгэеэ үгэһэн Ториин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой тариаанажалай нэгэдэхи ба хоёрдохи бригадын жаткашад Павел Борисов, Кузьма Меньдиков гэгшэд мүнөө үдэрэйнгөө даалгабариие холо үлүүлэн дүүргэдэг болобо. Тэдэнэр туд бүридөө үдэрэй 4 гектар тариа хадаха нормотой аад, 5—6 гектар хадана. Һүүлшын хэдэн үдэрэй турша соо ажалайнгаа темпые улам шангадхаһан дээрэһээ 50—60 гектар тариа һайн шанартайгаар богонихон хугасаа соо хадажархиһан байна. Мүнөө тэдэнэр Пила ба Дурион гэжэ газарта тариа хадажа эхилбэ. Тиихэдэ тус колхозой 50 гаран колхознигууд унаһан тариа серпээр хадаха зуураа туд бүридөө үдэрэй 20 гаран сото хадаха нормоёо үлүүлэн дүүргэжэ байна.

Д. Дамбаев.

Хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэнэгүй

СССР-эй Министрнүүдэй Совдэй тогтоолой ёһоор элдэб эмхи зургаанууд ба организацинуудай хүдэлмэриин үдэрэй гурим бүхөөр тогтоогдонхой. Энээниие зүбөөр сахяад байхадаа албахаагшин бүхэн хүдэлмэриингөө сагые зүбөөр хэрэглэхэ ба бүхы сүлөөтэй үедөө гэр бүлэдөө байжа, өөрынгөө эрдэмые дээшэлүүлхэ, культурна эрилтэнүүдээ хангаха, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ ёһотой болоно.

Тус тогтоолой гараһаар нилээд удаан саг үнгэрөө. Кударын ба Кяхтын аймагуудай эмхи зургаанууд ба организацинууд правительствын энэ тогтоолые хэр зэргээр дүүргэнэ гээшэб гэжэ хараад үзэе.

...Кударын аймагай центр Кудара тосхон. Үглөөнэй 9 часһаа үнгэржэ байхада аймсоведэй гүйсэдкомой байшанда олон кабинедүүдэй үүдэнүүд хэр-яр хаагдана, нээгдэнэ. Хүнүүд олоорoo иишэ тиишээ яаралтай түргэнөөр гэшхэлэлдэнэд. Кабинедүүд доторхи телефонуудаар хүтэлбэрилхы нүхэд иишэ тиишэнь ханхинаса звонилжа, элдэб яаралтай заабари захяа үгэнэд.

— Гурбадахи сүүдхэеэ танай колхозһоо тариа хуряалгын мэдээ абажа ядаад байнаб, — гэжэ эсэтэрээ шахуу телефоной барюул эрьюулһэн аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин зоотехник нүхэр Бохина ямаршьеб колхозой хүтэлбэрилэгшые «мушхана».

— Тариа хуряалгын хүдэлмэриин ябаса тухай мэдээе манай колхоз үдэр бүхэндэ сомоной Совдтэ хүргэдэг бшуу, — гэһэн харюу абахадаа нүхэр Бохина урмагүйгөөр трубкаяа үлгэнэ.

Тус управлениин бэлэдхэлэй таһагай начальник нүхэр Крывогорницын мүн телефонно трубка баряад, үсэгэлдэр командировкодо ябажа ерэһэн колхозуудайнгаа хүтэлбэрилэгшэдһөө ноёрхуу шангаар элдэб олон мэдээнүүдые эринэ. Тиихэдэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын приёмно таһалга дотор 4—5 эхэнэрнүүд сугларшанхай, һаяын үдэрнүүдтэ болоһон «һонинуудые» айхабтар хүхюутэйгээр хөөрэлдэжэ, хушуу холбон һуунад.

Тус байшангай зүүн урда үглүүгай ехэ кабинет дотор хоёр телефонууд үлгэгдэнхэй. Эндэ аймагай статистическэ управлени, эмхидхэлэй-колхозно таһаг, аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин статистическэ бюро байрланхай. Эндэ хэнэй юушье хэжэ байһыень ойлгохын аргагүй, тамхинай бүтүү утаан, хүхэ модон энеэлдээн, шанга шангаар хашхаралдаан таһалгаряагүй болоно.

Дээрэ хэлэгдэһэн жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, аймагай зарим эмхи зургаануудта хүдэлмэриин саг зүбөөр хэрэглэгдэдэггүй гү, али хайша хэрэг үнгэргэгдэдэг байха юм. Эдэ бүтэдые нарин нигтаар гуримшуулхын тулада тус эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хаһа саг соонь зохихо хэмжээ абанагүй.

Аймагай элүүрые сахиха таһагай амбулатори хүрэжэ ерэхэдэ, үүдэндэнь иигэжэ бэшээтэй байна: «Амбулатори үглөөнэй 10 часһаа 4 час 30 минута хүрэтэр хүдэлмэрилдэг. Үдын забһарлалга үдэрэй 1 часһаа 2 час хүрэтэр». Зүгөөр мүнөөдэр тус амбулаториин хүдэлмэришэд 12 часһаа арай үнгэржэ байхада үдынгөө эдеэлэлгэндэ ябашаһан байха юм. Энээн тухай элүүрые сахиха таһагые даагша нүхэр Минайхановада хандахада, «эдэ гуримгүй ябадалчууд һайса шалгагдаха байха» гэжэ харюусаба. Тэд нүхэр Минайхановагай хэрээргэ «шалгаһаниинь» бидэндэ ойлгогдоногүй. Юуб гэхэдэ, нүхэр Минайханова өөрөө аймагай больницын ахалагша врач Т. Фролова гэгшэтэй хүдэлмэриин саг соо үдэрэй хоёр гурба дахин аймцентрын базар ерэжэ гү, али иишэ тиишээ ябажа ябадаг байха юм.

«Советскэ эмхи зургаануудта хүдэлмэриин үдэрэй гурим тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Совдэй тогтоолые Кударын аймагай зарим эмхи зургаанууд ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд наринаар үшөөл сахидаггүй байһаар.

Б. Дымбрылов,
манай корреспондент.

Ажалай эмхидхэл муу байһаар

Хүдэлмэриин үдэрэй журамые наринаар сахидаг эмхи зургаанууд өөһэдынгөө урда табигдаһан зорилгонуудые хаһа саг соонь, һайнаар дүүргэжэ, арад зондоо үнэн сэхээр алба хэдэг гэжэ элитэ. Иимэһээ хүдэлмэриин үдэрэй журамые гуримшуулха ба ажалай заршам бэхижүүлхэ тухай правительство тусхай тогтоол гаргаһан байна.

Энээнэй үндэһөөр Ториин аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет гүрэнэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар зүблөө үнгэргэжэ, энэ хэрэгтэ бии байгаа олон тоото алдуу дутуунуудые усадхаха талаар шиидхэбэри абаа һэн. Гэбэшье, мүнөө үедэ хүдэлмэриин үдэрые гуримшуулха талаар эрид хубилалта болоогүй байһаар. Зарим эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд правительствын тогтоолые бүдүүлигээр эбдэнэ. Аймгүйсэдкомой зүгһөө энэ хэрэгтэ ямаршье хиналта хэгдэнэгүй. Аймагай олонхи эмхи зургаанууд хүдэлмэриингөө үдэрые зүбөөр ба үрэ ехэтэйгээр хэрэглэнэгүй, хүдэлмэрилэгшэдэйнь дунда ажалай заршам үшөөл һула.

Эдэ бүгэдые гэршэлхын тулада һаяхан үнгэрһэн ажалай нэгэ үдэрые абажа харая. Үдын забһарлалгын һүүлээр аймагай Соведүүдэй байшангай олон тоото кабинедүүд юундэшьеб хаалтатай байна. Үшөө нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно тус кабинедүүд яаралгүйгөөр нээгдэжэ, хүтэлбэрилхы нүхэд ажал хэрэгээ үргэлжэлүүлжэ эхилбэ. Эдэ нүхэдые нэрлэбэл иимэ: аймгүйсэдкомой секретарь Павлов, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин ахалагша газар эсхэмжэлэгшэ П. Колодин, мелиоратор А. Третьякова, зооветсетиин бухгалтер Донсурунова, аймагай статуправлениин инспектор А. Шейкин, хүдөөгэй ба колхозно барилгын таһагые даагша Ф. Кравченко гэгшэд мүн. Нэрлэгдэһэн нүхэдүүд ажалдаа хорёод минутаар гээгдэжэ ерээ. Гүрэнэй тогтооһон болзорые иигэжэ эбдэбэшье, эдэ нүхэд «яара яараһаар байтарнай саг үнгэршөөл даа» гэжэ убайгүйгөөр хэлэнэ.

Мүн энэ үдэр аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр Брянский үдын забһарлалгын һүүлээр 3 час хахад гээгдэжэ ажалдаа ерээ. Энэ хүтэлбэрилхы нүхэртэ албанай шухала хэрэгээр ерэһэн Алцагай долоон жэлэй һургуулиин директор нүхэр Мункуев, Ториин дунда һургуулиин директор нүхэр Баранников гэгшэд удаан саг соо хүлеэжэ байба.

Аймпотребсоюзай коллективтэ хүдэлмэриин үдэрэй журам тон муугаар сахигдана. Хүдэлмэридөө ерэһэн ошоһыень тэмдэглэхэ дэбтэртэй байбашье, тэрээн дотор ямаршье тэмдэглэл хэгдэхээ болишонхой. Эгээл тиимэһээ тус эмхи зургаанай зарим хүдэлмэрилэгшэд албан хэрэгһээ ондоо юумэ хэжэ гү, али база конторо хоёройнгоо хоорондо ябуултажа сагаа үнгэргэнэ. Аймпотребсоюзай секретарь А. Дементьева августын 9-һөө хойшо бүридхэлэйнгөө дэбтэртэ юушье тэмдэглэнэгүй.

Лесничествын конторо ехэнхидээ хаалтатай байдаг. Эндэхи хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Южиков хүдэлмэриин үедэ өөрынгөө орлогшотой магазин, столово руу зайжа ябашадаг гү, али миил гэртээ хэбтэдэг зантай. Эдэнэр контородоо ерэбэшье, удаан байдаггүй, харин тэрэ дары гараад, үгы болошодог. Хүдөөдэ ажалладаг ойн харуулшадай салин хүлһөө абаха гэжэ ерэхэдэ, тэдэнэр хамтадаа «һайндэр» эмхидхэдэг болошонхой. Халуун хүдэлмэриин үедэ тэдэнэр чайна, киоскнуудаар зайжа ябашадаг. Сентябриин 9—10-най үдэрнүүдтэ нүхэр Южиков ойн харуулшадтаяа хамта чайна соо стол тойрожо һуугаад, хүхюу бардам хөөрөө дэлгэжэ, ехэнхи сагаа үнгэргөө. Харин тэрэ үедэ конторын газаа хэдэн хүн сугларaад, тэрэниие хүлеэжэ байба.

Аймагай финансова таһагай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлмэриингөө сагые мүн лэ буруугаар хэрэглэнэ. АймФО-е даагшын уялгые саг зуура дүүргэжэ байгаа нүхэр Орсоев энэ асуудалаар иигэжэ хэлэнэ:

— Мүнөө үедэ хүдэлмэримнай тон ехэ. Зарим хүдэлмэрилэгшэдмнай үглөөгүүр долоон часта ажалдаа ерэнэ, нүгөөдэ зариманиинь үдэшэ орой болотор ажаллана. Хүдэлмэриин сагһ наринаар сахиха аргагүйбди. Үшөө 10 хоногто үдэр һунигүй хүдэлмэрилхөөр хараалнабди.

Иигэжэ правительствын тогтоолые эбдэхэ эрхэ эдэ нүхэдтэ хэн үгөөб? Тус таһагай хүдэлмэрилэгшэд аймагай колхозуудһаа ажалта үдэрэй минимум олоогүй колхознигуудай списогуудые, тэрэниие баталһан хамтын суглаануудай тогтоолнуудые мүнөө болотор суглуулаагүй байшоо. Жэшээлхэдэ, «Путь Ленина», Андреевэй, Свердловэй, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудһаа тиимэ списогүүд ба тогтоолнууд мүнөө болотор абтаадүй. Эгээл иигэжэ ажалаа эмхидхэһэн тула финансова таһагай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлмэриин режим эбдэжэ, орой болотор ажаллана, үглөөгүүр эртэ ерэнэ.

Аймагай бусадшье эмхи зургаануудта ажалай эмхидхэл доодо хэмжээндэ байһаар. Хүдэлмэриин үдэрэй журамые сахиха тухай правительствын тогтоолые нарин шангаар дүүргэхын тула партиин Ториин айком ба аймгүйсэдком зохихо хэмжээнүүдые дары абаха уялгатай.

Д. Доржиев,
манай корреспондент.

Ниитын малажалые эрид ехээр дэбжэээ

Малажал хүгжөөлгэдэхи тэсэшэгүй гээгдэлые усадхаха, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, малнууд ба шубуудаа байрануудаар хангаха, малажалай ашаг шэмэ үгэлгые эрид шууд дээшэлүүлгэ, малай тоо толгойн бүри эршэмтэй түргэнөөр ургалга, үүлтэрэйнь hайжаралга туйлаха, ойрын 2—3 жэл соо малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ эрид шууд ехэ болгохо ябадалые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, СССР-эй Совхозуудай министерствын, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай тон шухала зорилго гэжэ тоолохо.

(КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолhоо).

Үбhэ тэжээл—мал үсхэбэрилгын гол шухала нүхэсэл

Үргэн дэлгэр Санага нютагай Шыкирка голой баруун ба зүүн хадуугаар хэдэн зуугаад жэрэгэр үбhэ hуринууд зэлэ татан hубарилдажа, колхозник бүхэнэй сэдьхэлдэ үер түрүүлэн харагдана. Энэ хадаа Закаменай аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй зундаа ниитынгээ адуу малда элбэг дэлбэгээр бэлэдхэhэн үбhэн гээшэ.

Энэ колхозойхид малдаа элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэе гэжэ Мухаршэбэрэй аймагай «Победа» колхозой гэшүүдэй республикын колхозно таряашадта хандаhан уряае тон халуунаар угтаад, энэ жэлдэ малдаа бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө үбhэ хуряалгын үедэ социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэн байна. Энэ жэлэй үбhэ хуряалгын хүдэлмэринүүдэй үедэ колхозникууд болон механизаторнууд, үбhэ хуряалгын бригаданууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, эрхим ажалай үльгэр жэшээнүүдые харуулhан байна. Залуу колхозник Бадмар Цыреновэй хүтэлбэрилдэг 15 хүнhөө бүридэhэн үбhэ хуряалгын бригадынхид 2800 центнер үбhэ хуряаха түсэбтэй байhан аад, хамта 3200 центнер эрхим шанартай үбhэ бэлэдхэжэ, колхоздоо тушаагаа. Энэ бригадынхид hаяхан 20 гектар сабшалангай хэнзэ ногоо сабшажа, залуу малда эдюулхэдэ гэжэ, зөөлэхэн 100 центнер үбhэ хуряажа абаба. Тиихэдэ, Хорло Жанзархановагай хүтэлбэрилдэг үбhэ хуряалгын бригадынхидай оролдолгото ажалые тэмдэглэхэ шухала. Энэ бригадынхид үбhэ хуряалгын үедэ ажалаа зүбөөр эмхидхэhэнэй ба социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй ашаар үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 400 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Мүн Цэдэн Гомбоевой, Доржо Сосоровой, 71 наhатай Сэгжа Логиновой, 70 наhатай Балдар Гармаевай, 67 наhатай Доржо Бадмаевай хүтэлбэрилдэг үбhэ хуряалгын бригаданууд үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Ниитынгээ адуу малда элбэг дэлбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ үндэр наhатай эдэ үбгэн бригадирнууд бүхы оролдолгоо гаргаан ажаллажа, бусадта жэшээ харуулдаг байгаа.

Үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэнь колхоздоо hургуулиин үхибүүд Анатолий Цыбенов, Цыдыб Балжуров, Бата, Даша Бадмаевтан, Даша Логинов болон бусад олон hурагшад ехэхэн туhаламжа үзүүлээ. Тэдэнэр үбhэ хуряалгын бүхы хүдэлмэринүүд дээрэ ажаллалсаhан юм. Олонхи hурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ ябалсажа, 40—50 ажалта үдэр олоо.

Энэ зундаа Закаменай аймагта бороотой ехээр ороошье hаань, эндэ үбhэн ехээр угаардангүй, шанар hайнтайгаар абтаа.

Сабшалангаа үргэдхэхэ хэрэгтэ тус колхоз hүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн анхарал хандуулна. Жэшээлхэдэ, нёдондо харганаа бургааhаар бүрхөөгдэhэн 120 гектар нуга шугы сэбэрлэгдэжэ, сабшалангай газар болгогдоод, үтэгжүүлэгдэhэн байна. Энэ жэлдэ тэрэ сабшаланhаа гектар бүриин 35-hаа 45 центнер хүрэтэр үбhэн хуряагдаа.

Энэ жэлэй хуряалгын үедэ колхозой партийна организаци колхозникууд болон механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ ба агитационно-ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Агитаторнуудкоммунистнууд Н. Хадаев, Ч. Балуев, Л. Цыденов, Г-Ж. Логинов гэгшэд партиин XIX съездын материалнуудаар хэдэн дахин хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэhэн, газетэнүүдые уншаhан байна.

Колхознай бүхы дээрээ энэ жэлдэ 4100 гектар үбhэ сабшаха байhан аад, 4800 гектар сабшаа, түсэбэй ёhоор 53 мянган центнер үбhэ хуряахын орондо 58 мянган центнер эрхим шанартай үбhэ хуряажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Мүн силос дараха ба набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүд яhала hайнаар ябуулагдаа. Колхоз энэ жэлдэ тэжээлэй культурануудые ехээр таряад, мүнөө зелёнко, наран сэсэг, турнепс гэхэ мэтые хуряажа байна. Тиихэдэ hүүлэй үдэрнүүдтэ колхозой правлени тэжээлэй баланс табижа дүүргээд, малажалай фермэнүүд, гүүртэнүүд, отарануудта хубаан үгэжэ захалаа.

Мүнөө колхозой гэшүүд ороной хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаhан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэринүүдые hайнаар шудалжа байна. Энэ колхозойхид хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын хараалhан хэмжээ-ябуулгануудые ехэтэ hайшаана, тэрэниие дүүргэхээр бэлэн байhанаа мэдүүлнэ.

Б. Шойдоков.

Малажалаа ехээр хүгжэнхэй, доход ехэтэй hалбари болгохын түлөө

Малажалые, түрүүшын ээлжээндэ ниитын малажалые түргэнөөр хүгжөөлгэ хадаа орондомнай имагта шухала удхашанартай, хүдөө ажахын талаар мүнөө партиин ба гүрэнэй бэелүүлхэ хойшолуулашагүй шухала зорилго мүн гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

Малажал хүгжөөлгэдэхи тэсэшэгүй гээгдэлые усадхаха, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, малнууд ба шубуудаа байрануудаар хангаха, малажалай ашаг шэмэ үгэлгые эрид дээшэлүүлхэ, малай тоо толгойн бүри түргэнөөр ургалга, үүлтэрыень hайжаруулга туйлаха, ойрын 2—3 жэл соо малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо гээшэ тон шухала зорилго болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол соо заагдана.

КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээр абтаhан «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол манай ороной хүдөө ажахые дэбжээхын түлөө тэмсэлэй программа болоно.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй түүхэтэ тогтоолые дүүргэхын түлөө бүхы советскэ арад урданайхиhаа улам эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна. Энэ тогтоолтой танилсаад байхадаа манай колхозой гэшүүд парти ба правительствын эсэгэ ёhоной анхарал оролдолгодо харюу болгон, улам эршэмтэйгээр ажаллахабди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

Манай колхоз, сентябриин 1-нэй байдалаар, мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб бүхы түрэлэй малаар дүүргээ: адуугаар —102,6 процент, эбэртэ бодо малаар —100 процент, хони ямаагаар —101 процент (тэрэ тоодо хонёор —100 процент), гахайгаар —250 процент дүүргээ.

Хонидые олоор үсхэбэрилхэ, тэдэнэй үүлтэр hайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энээнэй ашаар гүрэндэ нооhо тушааха түсэбөө дүүргээд, колхоздоо гурбан автомашина абахын түлөө нооhо авансаар тушааhан байнабди. Мүнөө «ГАЗ—51» маркын нэгэ автомашина абаабди, үшөө хоёр автомашина абтаха юм. Энэ жэлдэ хони үсхэбэрилгэhөө 136 мянга гаран түхэригэй олзо доход колхоздоо оруулаабди. Нооhо тушаалгаhаа үшөө нилээд ехэ доход ороха юм.

Манай колхоздо баян дүй дүршэлтэй болоhон түрүү хонишод олон. Тэдэнэр хонидые олоор үсхэбэрилхэ, хонидой үүлтэр hайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, Дашажап Идамжапова хониной фермэдэ 1938 онhоо ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө Шүлүг Дэбэ гэжэ газарта отарые даажа байна. Отарадань хамта 992 толгой хонид, тэрэ тоодо 430 эхэ хонид хоролтогүйгөөр ондо оруулагдаад, мүнөө тобир тарган харуулагдажа байна. Тиихэдэ хониной фермэдэ 20 гаран жэлдэ ажаллажа байhан № 5 отарые даагша Маржи Цыдыпов Үшөөтэ нютагта хамта 910 толгой хони, тэрэ тоодо 400 толгой эхэ хонидые эрхим hайнаар, хоролтогүйгөөр харууhална. Иимэнүүд түрүү хонишод олон.

Эбэртэ бодо мал үсхэбэрилгэ дээрэ ажалладаг колхозникууд мүн лэ эрхим жэшээнүүдые харуулна. Дамдинсурун Добчиновай даадаг hубай үхэрэй № 8 гүүртынхид, мүн Дээдэ-Үшөөтэдэ байдаг hубай малай № 14 гүүртынхид малаа хоролтогүйгөөр, тарган тобироор харууhалжа, нилээд олошоруулжа байна. Тиихэдэ Шагдар Сандитов 6 hайн үүлтэртэ азарганууды харааха зуураа тэдэниие хатар жороодо hургана. Улан-Удын городой Ипподром дээрэ болоhон мүрысөөндэ нүхэр Сандитов азаргаараа 1-дэхи hуури эзэлhэн байха юм. Хэрбээ түрүү малшадые тоолохо болоо hаа, эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаhан адуулгашад, hаалишад, хонишод, гахайшад, адуушад олон.

Гүрэндэ hү тушааха түсэб сентябриин 25-да сүм дүүргэхэ гэжэ шиидээд, манай hаалишад ехээр оролдожо байна. № 4 гүүртын hаалишад Ханда Лубсанова, Манидари Будаева болон бусад туд бүридөө 15 үнеэнhээ 15 тугал абажа бүтэн бүрин түлжүүлээ.

Малдаа дүүрэн хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө 1250 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхэгдээд, 415 тонно силос дарагдаад, 11495 центнер үбhэн hүрилэгдөөд байна. Үбhэ хуряалга үргэлжэлhөөр. Тиихэдэ 750 гектар зелёнко тарингдаад, мүнөө хуряагдажа байна. Нэгэ гектар зелёнкоhоо 25—30 центнер тэжээл абтажа байха юм.

Гэбэшье, малдаа дулаан байра шэнээр бариха түсэб дүүргэжэ шадаагүйбди. Булагай адаг гэжэ газарта 120 үхэрэй байха нэгэ байра, Үшөөтэдэ 750 толгой хонидой байха нэгэ байра шэнээр баригдаа, тиихэдэ хуушан байрануудаа заhабарилжа эхилхэмнай.

Малшадай байра байдал hайжаруулха, мал олоор үсхэбэрилхэ, тэдэнэй үүлтэр hайжаруулха, типовой шэнэ байрануудые бариха, малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ талаар горьтойхон алдуу дутуунууд манда бии. Малай фермэнүүд дээрэ болбосон түхэлтэй улаан булангууд, банинууд ба гэр байранууд хомор. Зарим малшад гүйсэд заhабарилагдаагүй, уйтан ба хүйтэн гэр байрада үбэлжэнэ. Малай байрануудые типовой проектын ёhоор бариха зэргэтэй аад, жэлhээ жэлдэ полутиповойгоор баринабди. Юуб гэхэдэ, барилгын бригада олон хүнүүдээр эмхидхэгдээгүй ба ажалайнь бүтээсэ бага байна. Малдаа дүүрэн хүрэхэ тэжээл үшөөл абтанагүй, сабшалангай газар бүгэдэ сабшагданагүй, үбhэн үшөөл шанар муутайгаар абтана.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол соо эригдэhэнэй ёhоор хамаг дутуу дундануудаа дары усадхажа, ажахыгаа, тэрэнэй гол hалбари болохо малажалые саашадань амжалтатайгаар хүгжөөхын түлөө перспективнэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ энээнhээ хойшодоо гол анхаралаа хандуулхамнай.

Батор Идамжапов,

Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ.

Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоздо симментальска үүлтэрэй буха ба нютагай үүлтэрэй үнеэд хоорондоhоо гараhан үүлтэртэ үнеэдэй hүнэй-товарна фермэ бии. Мүнөө жэлдэ тус фермынхид үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлжэ ба hаалга эмхидхэжэ, үнеэдэй hү үгэлгые дээшэлүүлбэ. Энээнэй ашаар үнеэдэй hү үгэлгэ 30 шахуу процент нэмэhэн байна. Энэ жэлдэ тус фермэ hү hааха түсэбөө hара бүридэ дүүргэжэ байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын hаалишад малай бэлшээри дээрэ үнеэдые hаажа байна. **М. Минеевэй** фото.

Ахада малай ашаг шэмэ дээшэлнэгүй

Ахын аймагай колхозуудай ажахынь гол hалбари — малажал болоно. Теэд hүүлэй жэлнүүдтэ малай тоо толгой олошоруулха талаар яhала hайн амжалтанууд туйлагдабашье, тэдэнэй ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын тулада тэмсэл тон hулаар ябуулагдана. Энэ ушарhаа боложо, үнеэдэй hү үгэлгэ дээшэлхын орондо, харин доошолно. Жэшээлхэдэ, 1949 ондо аймагай түрүү hаалишад —«Улаан Аха» колхозhоо Х. Дугарова, С. Захарова гэгшэд hаамхай үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 800—700 литр, «КИМ» колхозhоо Д. Захарова, Д. Дмитриева гэгшэд 600—700 литр, «Улаан малшан» колхозhоо Х. Шобоева —700 литр, «Улаан Шарза» колхозhоо Д. Домышева—750 литр hү hааhан байгаа. Харин hүүлэй хоёр жэл соо эды шэнээн hү hааhан hаалишад аймагай колхозуудта үгы тооной. Энэ баримта юу гэршэлнэб гэхэдэ, аймагай колхозуудта малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар ямаршье тэмсэл ябуулагданагүй, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин олон тоото мэргэжэлтэд өөhэдынгөө хүндэтэ үүргые дүүргэжэ шаданагүй.

Ахын аймагта hарлаг, хайнаг үүлтэрэй малнууд олоор үсхэбэрилэгдэдэг. Ашаг шэмэ үгэхэ ба манай эндэхи шэрүүн хүйтэн уларилда дадамгай талаараа бусад үүлтэрэй, тусхайлбал, монгол үүлтэрэй малда орходоо хайнаг, hарлаг үхэр үлүү дээрэ байдаг. Теэд тэдэнэй үүлтэр hайжаруулха, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ талаар эндэ ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. hарлаг буха ба монгол гү, али бусад үүлтэрэй үнеэн хоёрой хоорондоhоо гараhан үнеэн хайнаг гэжэ нэрлэгдэдэг. Хайнаг үнеэд жэлдээ 800—1000 литр хүрэтэр 5 процент тоhолигтой hү үгэдэг байна. Теэд, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлени хайнаг, hарлаг малай үүлтэр hайжаруулха, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ тушаа hаналаа табинагүй.

Аймагай колхозуудта малай ашаг шэмэ багаар үгэдэг байhанай нэгэ гол шалтагаан юуб гэхэдэ, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэб жэл бүри дүүргэгдэнэгүй. Энэ жэлдэшье үбhэ бэлэдхэхэ түсэб оройдоо 70 гаран процент, силос дараха түсэб 40-өөд процент дүүргэгдээ. Эндэхи мал үбhэ тэжээлээр дутаад, жэл бүри хагданда ябажа ондо ородог. Энэшье жэлдэ тэрэ дутагдал дабтагдаха гээд байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй hаяхан боложо үнгэрhэн Пленумэй тогтоол соо ороной хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тушаа ехэхэн зорилгонууд табигдана. Аймагай колхозууд Пленумэй тогтоолтой зохилдуулан, ниитынгээ малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ талаар шухала хэмжээ-ябуулганууды хараалаад, саашадаа бэелүүлжэ эхилхэ ёhотой.

Д. Саянов.

Тугалнуудые иигэжэ түлжүүлнэбди

hаяхан КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолтой танилсажа, ороной хүдөө ажахые хүгжөөхын, тиигэжэ арад зоной ажана hайн байдалые бүри hайжаруулхын тулада парти, правительствын оролдожо байhые үшөө дахин эли тодоор ойлгожо абабаб. Энэ тогтоол соо хүдөө ажахын нэгэ шухала hалбари болохо малажал хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана.

Би энэ жэлдэ 25 тугал абажа түлжүүлхэ түсэбтэй байhан аад, мүнөө 30 тугалтай болонхойб. Тэдэнэрни бултадаа хүсэ шадал hайнтай. Минии харууhалжа байhан тугалнууд дүрбэн hара соо амидынгаа шэгнүүрые түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо дунда зэргээр 300 граммаар үлүүлhэн байна. Энэ амжалта яагаад туйлаабиб гэхэдэ, тугалнуудаа hайнаар харууhалдаг, зүбөөр эдеэлүүлдэг байнаб. Манай колхоздо 1949 онhоо хойшо тугалнууд түлигдэдэггүй байрада түлжүүлэгдэдэг болоо. Энэ методэй үлүү hайн байhаниие тэмдэглэхэ шухала. Урдань тугалнуудай үбэлэй сагта түргэнөөр хүйтэ абадаг, үбшэлдэг, тиин олоороо гарзалдаг байhан юм. Харин мүнөө тугалнууд түлигдэдэггүй байрада түлжүүлэгдэдэг болоhонhоо хойшо хүйтэндэ дадамгай, тобир hайн бэстэй малнууд болоно.

Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, саашадаа бүри hайнаар ажаллаха гэжэ шиидэбэб

Клавдия Шункова,

Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hүнэй-товарна фермын тугалшан.

Наукын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хэрэглэе

Баунтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша М. Н. Беркина хөөрэнэ

Үнгэрэгшэ хабар, малай бэлшээридэ гаргагдахын урда тээ колхозоймнай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Мордонов намда иигэжэ хэлээ агша hэн:

—Мария, шамайе hүнэй-товарна фермые даагшаар томилхо гэлсээбди. Юун гэжэ hанаха байнаш?

—Шадаха гээшэ гүб теэд? Дүй дүршэлшье үгы хаямбиб...

—Дүй дүршэл ажал дээрэhээ олдодог юм. Туhаламжын хэрэгтэй болоо hаань, туhална бэзэбди, — гэжэ нүхэр Мордонов харюусаа hэн.

Хэды хоноод байхада би даалгагдаhан хүдэлмэридөө ороо бэлэйб.

Тиин намда 10 үнеэн, бэшэ hаалишадта 12—14 үнеэн даалгагдажа, бидэнэр үнеэдhээ ехэ hү hаахын ба шэнэ түлнүүдые бүрин бүтэнөөр түлжүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөнэй договорнуудые баталhан байнабди.

Тэрээнэй урда тээ фермые даагша үнеэн бүхэнэй хэды шэнээн hү үгэдэгые хараадаа абаагүй, hаалишадhаа hү тушаажа абадаг байгаа. Харин бидэнэр хоорондоо мүрысэжэ эхилхэдээ үнеэн бүхэнhөө hааган hүнэй тоо бүридхэл амяар harын хэдэг болоо hэмди.

Манай хүдэлмэритэй танил бэшэ хүн ажалыемнай тон хүнгэхэн гэжэ hанахадаа болохо байна. Теэд үнэн дээрээ тиимэ хүнгэн бэшэ даа. Мүрысэжэ эхилhэнhээмнай хойшо элдэб янзын шэнэ шэнэ асуудалнууд гараад лэ байгша hэн. Жэшээнь, үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн hаалгаа олон дахин дуулдадагшье hаа, бодото дээрээ энээниие хайшан гэжэ эмхидхэхээ мэдэхэгүй байгаа hэмди. Таhалгаряагүй hуралсаха хэрэгтэй гэжэ бодото ажабайдал ба ажал хүдэлмэримнай харуулаа. Малажал тухай наука саг үргэлжэ хүгжэжэ байна, тиимэhээ колхозно малшан саг үргэлжэ hуралсажа, энэ наукые эрхимээр шудалха зорилготой. Үнгэрэгшэ намар колхоздомнай зооветеринарна гурбан жэлэй курса эмхидхэгдэжэ, манай hаалишад барандаа эндэ hуралсадаг ба олоhон эрдэмээ бодото ажал дээрээ хэрэглэдэг болоо hэн. Энэ курсые зоотехник Нина Ермолаева хүтэлбэрилжэ, занятинуудые яhала ойлгосотой hайнаар үнгэргэдэг байгаа.

Республикын түрүү hаалишадай жэшээгээр би үнеэдээ зүбөөр эдеэлүүлэн, hаалгада үшөө тугаллаадүй байхаhаань хойшо бэлэдхэжэ эхилээ hэм. Үнгэрэгшэ жэл болотор манай колхоз түрэхэ үнеэдтэ гансал бүдүүн тэжээл эдюулдэг байгаа. «Үнеэн hаалгана бэшэ хаям, тэрээндэ hайн тэжээл эдюулhэнэй хэрэг юуб» гэжэ хэлсэдэг hэн. Теэд бидэнэр иимэ практикые болюулжа, үнеэдээ тусгаар рационой ёhоор эдеэлүүлдэг болоо hэмди. Тугаллаха болотороо үнеэдэй hайса амархын ба тамир шадалаа дээшэлүүлхын тула hайн услови байгууhан байнабди.

Үнеэнэй тугаллахаhаа 55 — 60 хоног урид 7—10 үдэрэй турша соо дадхааhаар шэргээдэг байнаб. Энэ хугасаа соо үнеэдтэ шэмэтэ тэжээл эдюулхээ болижо, гансал бүдүүн тэжээл эдюулдэг болонобди. Үнеэн бүхэндэ амидынь шэгнүүрэй зэргээр тэжээл үгтэдэг. Тэдээндэ мүн минеральна тэжээл таhалдалгүй үгэдэгбди.

Үнеэдhээ hү ехээр hаахын тула тэдээниие тугаллалгада hайнаар бэлэдхэлгэ угаа ехэ удхашанартай. Гэбэшье, үнеэдые гансал тугаллалгада hайнаар бэлэдхэлгээр хүдэлмэреэ хизаарлажа болохогүй, фермэдэ үдэрэй гурим наринаар сахиха, малай хойноhоо зүбөөр харууhалха, тэжээлыень hайнаар буйлуулха хэрэгтэй.

Манай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо үшөө уйтан байрануудта малаймнай үбэлжэдэг байhаниинь гэмшэлтэй. Энэ хадаа hаалишадай хүдэлмэриие нилээд хүндэдхэнэ. Иимэ уйтан байрада байhан шалтагаанhаа үнеэдэйнгээ hү үгэлгэеэ доошолуулхагүйн тула үдэр бүри газаагуур ябуулдагби. hалхигүй, наратай дулаан үдэр 3 час тухай, хүйтэн үдэр—2 час тухай газаагуур ябуулдаг байнаб. Энэ hамбаандань байра соохи наг шэбхыень сэбэрлэдэг, полыень угаадаг, аршадаг байнабди. Гадна, газаагуур ябахадаа үнеэд юумэ эдихэ дуратай болодог, элүүр энхэ байдаг ба hайн түлнүүдые үгэдэг юм. Жэшээнь, мал уhалалгыешье абаад үзыт. Үбhэ тэжээл ехээр эдихэ бүридөө үнеэд ехэ уhа уудаг. Хэрбээ үнеэндэ уhа багаар уулгаа hаа, тэжээл эдихэ дурагүй ба hү багатай болохо байна бшуу. Мүнөө үнеэдэймнай байра соо автоматическа уhалалга үшөө түхеэрэгдээгүй. Тиигэбэшье, бидэнэр үнеэдээ үбэлдөө садатарынь, сүүдхэдээ 3 дахин уhалдагбди.

Малай үбэлжэлгэ газаа орожо ерэбэ. Энэ шухала кампанида бидэнэй муу бэшээр бэлэдхэhэмнай hайшаалтай байна. Бүхы мал hүрэгнай бардам хүрэхэ тэжээлээр хангагданхай. Тугалай типовой байра баригдаа. Үнеэдэймнай байранууд hайнаар заhагдажа байна.

Наукын туйлалтануудые ба түрүү малшадай дүй дүршэлые ажал хүдэлмэридөө хэрэглэн, би өөрынгөө даахан бүлэг үнеэдhээ hү hаалгые нилээд дээшэлүүлээб. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 900 литр гэхэ гү, колхоздомнай үнеэн бүриhөө дунда зэргээр hаагдаhанда орходоо 250 литр hү ехые hааhан байгааб. Мүнөө жэлэй 7 hарын турша соо үнеэн бүриhөө 500 гаран литр hү hаагаад, жэлэй эсэс хүрэтэр мүн лэ эды шэнээн литр hаахын түлөө тэмсэжэ байнаб. Үнеэдни бултадаа түрэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй түүхэтэ тогтоол соо малажалые хүгжөөлгэдэ, илангаяа тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Манай ороной хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө парти, правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолго хадаа бидэнэр, малшадай урда үргэн ехэ арга боломжонуудые нээнэ, өөhэдынгөө хэрэгтэ бидэнэй интересые дээшэлүүлнэ, бидэндэ шэнэ хүсэ нэмээнэ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар түрэл инаг партиингаа хараалhан энэ ехэ зорилгые бодотоор бэелүүлэлсэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохо байнабди. Хүдөө ажахыда социалистическэ мүрысөөнэй долгиие улам үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

Корейскэ арад ахадүүгэй туһаламжын түлөө советскэ арадта баясхалан хүргэнэ

ПХЕНЬЯН, сентябриин 22. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын бүхы городууд ба тосхонуудта митингнүүд боложо байна, тэдээн дээрэ ажалшад Москвада корейскэ правительственна делегациин хэһэн хэлсээнэй дүнгүүд тухай мэдээсэлнүүдые шагнажа, Советскэ Союзда халуун баясхалангаа мэдүүлнэ. Пхеньян городой бүтэн үлэһэн байшангуудай нэгэн соо үсэгэлдэр столицын барилгын трестын хүдэлмэришэд суглараа.

Пхеньянай арадай комитедэй түрүүлэгшэ, мүн һэргээн байгуулха хүдэлмэридэ эрхим амжалтануудые түйлаһан хүдэлмэришэд президиумдэ һууринуудые эзэлээ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, хүдэлмэришэ эхэнэр Чхон Ок Чон иигэжэ хэлэбэ: «Советскэ Правительство манай оронийе һэргээн байгуулхын тулада нэгэ миллиард түхэриг үгэбэ, томо заводууд, фабриканууд ба электростанцинуудые шэнээр байгуулгада туһаламжа үзүүлхые шиидэбэ. Советскэ Союзда гүн гүнзэгы баясхалангаа мэдүүлэн, би манай столицын центральна магистраль —Сталинай үйлсые түргөөр һэргээн байгуулхын тулада бүри һайнаар хүдэлмэрилхэ гэжэ манай трестын бүхы хүдэлмэришэдые уряалнаб». Тэрэнэй һүүлээр үгэ хэлэһэн техник Ким Сан Ок хадаа өөрынгөө хүдэлмэрилдэг участок дээрэ мэргэжэл дээшэлүүлхэ ба түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ найдуулба.

Москвала болоһон хэлсээнүүдэй дүнгүүдтэ зорюулагдаһан суглаанууд химическэ промышленностиин министерстводэ, барилгын материалнуудай министерстводэ, Пхеньянска текстильнэ фабрикада ба олон бусад предприятинуудта болобо. Һайн һайхан ахадүүгэй туһаламжа үзүүлһэнэй түлөө советскэ арадта баясхалан хүргэһэн хүдэлмэришэдэй, таряашадай, албахаагшадай, профсоюзна ажал-ябуулагшадай хэлэһэн үгэнүүд газетэнүүдтэ толилогдоо.

Софида баярай суглаан болобо

СОФИ, сентябриин 22. (ТАСС). Болгарска социал-демократическа партиин («Тесняки») байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо ба 1923 оной сентябрьска восстаниин 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан мүнөөдэр Софида болоо. Вылко Червенков түрүүтэй Болгарска Коммунистическэ партиин ба правительствын хүтэлбэрилэгшэд суглаан дээрэ байлсаба.

Болгарска Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй секретарь Енчо Стайков элидхэл хэбэ.

Суглаанда хабаадагшад Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ эльгээхэ амаршалгын телеграммые баталан абаа.

Болгарида болоһон сентябрьска восстаниин 30 жэлэй ой

СОФИ, сентябриин 22. (ТАСС). Болгарска арад Цанковой монархофашистска правительствода эсэргүү Болгарска коммунистическэ партиин эмхидхэһэн 1923 оной сентябрьска восстаниин 30 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ байна. Энэ үдэр хадаа тэрэшэлэн болгарска арадай армиин үдэр болоно. Сентябрьска восстанида хабаадагшадтай уулзалганууд ба суглаанууд эдэ үдэрнүүдтэ оронoй городууд болон тосхонуудта болоно, выставкэнүүд нээгдэнэ, спортивна мүрысөөнүүд эмхидхэгдэнэ.

Зэбсэгтэ восстаниин центрнүүдтэ —Михайловград ба Берковица гэжэ городуудта һайндэр үргэнөөр боложо байна. Наһа бараһан тэмсэлшэдтэ зорюулагдаһан олон тоото памятнигууд сэсэгүүдээр шэмэглэгдэнэ. Георгий Димитровэй ба Василь Коларовай хүтэлбэрилһэн революционно комитедэй штабай байһан Михайловградтахи байшан соо музей нээгдээ.

Сентябрьска восстаниин 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ үсэгэлдэр Софида баярай оршон байдалда нээгдэбэ.

Хитадта һайндэрэй урда тээхи ажалай мүрысөөн боложо байна

ШАНХАЙ, сентябриин 22. (ТАСС). Хитадай ажалшад өөрынгөө национальна һайндэртэ —Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһан үдэртэ бэлэдхэжэ байна. Фабриканууд ба заводуудай, шахтанууд ба руднигуудай хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ творческо угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

«Цзэфанжибао» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, продукци гаргалгые ехэдхэхэ гэһэн коммунистическэ партиин ба правительствын уряада харюу болгон, гүрэнэй булад хайлуулгын Шанхайдахи Синьхуа заводой коллектив жэлэй түсэбые национальна һайндэрэй үдэр хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн уялга абаа.

Цзянси провинциин 47 заводуудай, фабрикануудай ба горнорудна предприятинуудай коллективүүд октябриин 1-нэй һайндэр хүрэтэр үйлэдбэриин түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ гэжэ «Цзянсижибао» газетэ мэдээсэнэ.

Дунда Востогто сэрэгэй блок байгуулха гэһэн шэнэ түсэбүүд

БЕЙРУТ, сентябриин 22. (ТАСС). Нэгэн талаһаа, пакистанска армиин главно-командалагша генерал Айюб-хан ба Пакистанай обороной министерствын генеральна секретарь генерал Искандер Мирза, нүгөө талаһаа турецкэ дээдэ тушаалта түлөөлэгшэдэй хоорондо һая болоһон хэлсээнүүдтэ ливанска хэблэл ехэ анхарал хандуулна.

Эдэ хэлсээнүүд нюусаар хэгдээ, хэлсээнэй үедэ Дунда Востогой хойто райондо «хамгаалтын системэ» гэдэгые байгуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ «Аль-Хайят» газетын анкарска корреспондент мэдээсэнэ. Сэрэгэй энэ блогто Турци, Пакистан, Иран, шадаа һаа Ирак хабаадаха ёһотой юм.

Пакистанска, илангаяа турецкэ тусхай нюурнууд сэрэгэй энэ блогто Иранай хабаадаха ябадалые ехэ удхашанартай гэжэ тоолоно. Ушарынь, Иранай оролсоогүй һаа, тус блок «дутуу» байха байгаа.

Энэ блогые Холбоото Штадууд дэмжэхэ юм, энэ түсэбые Англиин дэмжэхэ байһан тухай найдажа болохогүй юм гэжэ газетын корреспондент тэмдэглэнэ. Турецкэ тусхай нюурнууд энэ проектые бэелүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн ямаршье алхамые халуунаар дэмжэхэ байна гэжэ корреспондент тэрэшэлэн тэмдэглэнэ.

Арабска оронуудай хабаадалгатайгаар «Дундавосточно командованиие» байгуулха гэһэн баруун гүрэнүүдэй амжалтагүй һэдэлгын һүүлээр энэ түсэб бии болоо юм гэжэ ливанска «Аль Джарида» газетэ тэмдэглэнэ.

Европын зургаан оронуудай министрнүүдэй зүблөөн Римдэ болобо

РИМ, сентябриин 22. (ТАСС). Европын зургаан оронуудай — Франциин, Баруун Германиин, Италиин, Бельгиин, Голландиин ба Люксембургын түлөөлэгшэдэй зүблөөн мүнөөдэр Римдэ нээгдэбэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонор ба экспертнүүд зүблөөндэ хабаадана. «Европейскэ политическэ нэгэдэл» гэдэгые байгуулха тухай договорой проектые зүбшэн хэлсэлгэ ба шиидхэлгэ тэдэнэй зорилго болоно.

Швейцаридахи уласхоорондын шатарай турнир

ЦЮРИХ, сентябриин 22. (ТАСС). 12-дохи турай дүүрээгүй партинуудые үсэгэлдэр Цюрихтэ наадажа дүүргэбэ. Наадалгаяа үргэлжэлүүлэнгүйгөөр Смыслов Глигоричто шүүгдэбэ. Бронштейнтэй богони саг соо наадаад, Керес өөрыгөө илагдааб гэжэ мэдэрээ.

12 турай һүүлээр 11-һээ 8-е абаһан Смыслов түрүүлэн ябана. Решевский 11-һээ 7,5 абаа, Найдорф 11-һээ 7 абаа, Бронштейн 12-һоо 6,5 абаа. Болеславский ба Петросян 11-һээ тус бүри 6 очко абаа.

Мүнөөдэр 13-дахи тур болохо байна, тэрээндэ Штальберг—Сабо, Болеславский—Авербах, Котов — Петросян, Геллер—Найдорф, Смыслов—Тайманов, Керес — Глигорич, Решевский — Бронштейн гэгшэд наадаха юм. Эйве наадаһаа сүлөөтэй байха.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн VIII сесси

Сентябриин 21-нэй үглөөнэй пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 22. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн пленарна заседани сентябриин 21-нэй үглөөгүүр нээгдэбэ. СССР-эй делегациин толгойлогшо А. Я. Вышинский түрүүшээр үгэ хэлэбэ.

СССР-эй түлөөлэгшын хэлэһэн үгые хүнүүд ехэ анхаралтайгаар сонособо. Делегадууд, хэблэлэй түлөөлэгшэд ба айлшад Ассамблейн заседаниин зал соо дүүрэн суглараа.

Советскэ түлөөлэгшын хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдаба. Атомна, водородно ба хүнүүдые олоорнь хюдалгын буу зэбсэгүүдые дары хорихо, юрын буу зэбсэгүүдые ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо талаар хэмжээнүүдые абаха гэжэ Генеральна Ассамблейн 8-дахи сессиие уряалһан А. Я. Вышинскиин түгэсхэлэй үгэнүүд олон делегадуудай, хэблэлэй түлөөлэгшэдэй, зал соо байһан айлшадай үни удаан альгаташалгаар угтагдаба.

А. Я. Вышинский дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайлуулха талаар хэмжээнүүд тухай асуудалаар, уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрилые багадхалта тушаа резолюциин проектые 8-дахи сессиин үзэмжэдэ табиһан байна.

Энэ заседани дээрэ Либериин түлөөлэгшэ Купер үгэ хэлэжэ, бага оронуудай хүгжэлтэ тухай асуудалаар тогтон хэлэбэ. Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци хадаа хэрбээ томо гүрэнүүдэй зүгһөө «хүршэнэрэй һула байһан ябадалые ашаглаагүй һаа», хэрбээ «хүсэнэй политикын байгаагүй һаа» энэ талаар һайн дүнгүүдые түйлажа болохо байһан юм гэжэ тэрэ зааба. Нэгэ расын зүгһөө нүгөө расые «доромжолхо ба дарлаха ябадалда» эсэс табигдаагүй сагта, хүгжэл багатай оронуудые хүгжөөхэ гэһэн энэ зорилгые түйлажа болохогүй юм гэжэ Либериин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Азида ба Африкада национальна сүлөөлэлгын ургажа байгаа хүдэлөөн тухай асуудалаар тогтон хэлэхэ зуураа, дарлагдаһан арадуудай, нэн түрүүн Африкын арадуудай эрилтэнүүдые хараадаа абаха гэжэ Генеральна Ассамблейе уряалан, Либериин түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлбэ.

«Богоолшолгын гэнжэнүүдэй таһалагдаһан Азиин арадуудай национальна һанал эрмэлзэлгэ һэргээгдэжэ байна... Бэеэ даанхай байдалые эриһэн тэмсэл бүхы континентнүүд дээрэ дэлгэржэ байна. Энэ хүдэлөөе зогсоожо болохогүй юм: энэ хадаа өөрынгөө харгы дээрэ байһан бүхы юумые хамажа хаяха юм».

Эндэ Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида «манай ахадүүнэр африканецуудые соносохые» шухалада тоолонобди гэжэ Либериин түлөөлэгшэ хэлэбэ. Гэхэтэй хамта, Либериин түлөөлэгшэ хадаа американска пропагандаһаа абаһан «түмэр хүшэгэ» тухай үни урдын үгэнүүдые дабтан хэлэбэ.

«1953 оной августын 28-да абтаһан Генеральна Ассамблейн «С» резолюциие бэелүүлгэ тушаа генеральна секретариин меморандум» гэһэн пунктые зүблэхэ зүйлдэ оруулха тухай СССР-эй делегациин табиһан асуудалые хаража үзэхын тула Генеральна Комитедэй заседани сентябриин 22-ой үглөөгүүр зарлагдаха юм гэжэ Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэ, Индиин түлөөлэгшэ г-жа Пандит соносхобо.

СССР-эй делегациин оруулһан резолюциин проектын текст

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 22. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн сентябриин 21-нэй пленарна заседани дээрэ СССР-эй делегаци хадаа «Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайлуулха ба уласхоорондын харилсаануудай түгшүүрилые багадхаха талаар хэмжээнүүд тухай» резолюциин иимэ проектые оруулаа:

«Корейдэ дайнай ябуулгануудые зогсоолго хадаа уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ шухала алхам болоно, энээнтэй дашарамдуулан дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые болюулха ябадалда зорюулагдаһан саашанхи хэмжээнүүдые бэелүүлхэ улам зохистой условинууд байгуулагдана гэжэ Генеральна Ассамблей тэмдэглэнэ.

Тиихэ зуура, хэдэн олон оронуудта яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ хороогдоогүй байхаһаа гадна, улам ехэ хэмжээгээр хэгдэжэ үргэлжэлһөөр, тиихэдээ хүнүүдые олоорнь хюдалгын буу зэбсэгүүд энэ зорилгоор атомна энерги хэрэглэһэнэй һүүлшын дүнгүүдтэй дашарамдуулан улам хүсэтэй, олон миллион хүнүүдтэ аюултай боложо байна гэжэ Генеральна Ассамблей тодорхойлно.

Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые багадхаха, арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ зорилгоор, Генеральна Ассамблей хадаа:

1. Атомна, водородно ба хүнүүдые олоор хюдалгын бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые заабол хорихо тухай соносхоно, энэ хорилто бэелүүлгэдэ уласхоорондын нарин шанга хиналта тогтоохо ябадал хангагша уласхоорондын хэлсээ бэлэдхэхэ ба бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые дары абахыень Аюулгүйн Соведтэ даалгана;

2. Жэлэй турша дотор өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдые гурбанай нэгэ хубяар хороохо гэжэ уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалые сахихын түлөө гол харюусалга даагша Аюулгүйн Соведэй табан гэшүүдтэ—США-да, СССР-тэ, Великобританида, Францида ба Хитадта дурадхана, сэрэгэй гаргашануудай хүшэр хүндэ байдалые хүнгэдхэхын тулада буу зэбсэгжэлгые бүхы гүрэнүүдэй хороохо ябадал бэелүүлхын тулада уласхоорондын конференциие богони болзор соо зарлахыень Аюулгүйн Соведтэ дурадхана;

3. Хариин гүрэнүүдэй территоринууд дээрэ сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй ба далайн-сэрэгэй базануудые байгуулга хадаа дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые ехэдхэнэ, гүрэнүүдэй национальна суверенитет болон бэеэ даанхай байдалые эбдэлгэдэ хүргэнэ гэжэ мэдэрнэ.

Генеральна Ассамблей хариин территоринууд дээрэ сэрэгэй базануудые үгы хэхын тула хэмжээнүүдые абахыень Аюулгүйн Соведтэ дурадхана, бата бэхи эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха ябадалда шухала хэрэг мүн гээшэ гэжэ энээниие тоолоно;

4. Арадуудай хоорондо дайсан харша харилсаа ба зэбүүрхэл үүдхэлгэдэ, дэлхэйн шэнэ дай бэлэдхэлгэдэ зорюулан зарим оронуудта хэгдэжэ байгаа пропагандые буруушаана, ООН-эй гол принципүүдтэй ба зорилгонуудтай таарадаггүй байһан туладань тиимэ пропагандые болюулха талаар хэмжээнүүдые абахыень бүхы гүрэнүүдые уряална».

***

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 22. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэр үдэрэй пленарна заседани дээрэ Грециин ба Перугай делегадууд үгэ хэлэбэ.

Урдын сессидэ орходоо, «Генеральна Ассамблейн VIII сесси бүри һайн байдалда нээгдэжэ байна» гэжэ Грециин түлөөлэгшэ Киру үгынгөө эхиндэ тэмдэглэбэ. Корейдэхи дайн хадаа «Зүүн ба Баруун зүг гэдэгэй хоорондохи конфликтда миил хуудаһан» болоно гэжэ тэмдэглээд, Грециин түлөөлэгшэ хадаа энэ «конфликт» мүнөө «тиимэ ехэ хурса бэшээр» харагдана гэжэ мэдүүлбэ.

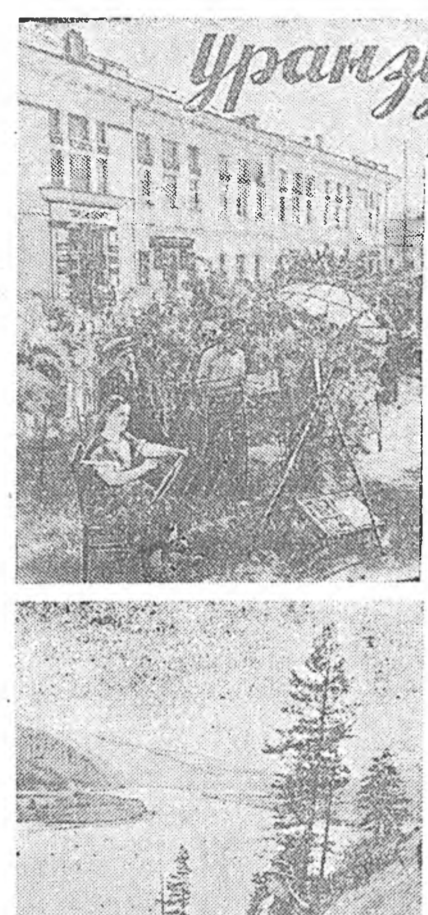
Грексэ правительствода мүрдэгдэн, политическэ хэрэгэй түлөө зугадажа ошоһон тэрьелэгшэдые бусаажа үгэхыень Киру СССР-һээ ба арадай демократиин оронуудһаа эриһэн байна.

Кипр арал тухай асуудалда хамааран, Киру гэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, Кото Рого гэжэ газарай греческэ хүн зон хадаа өөрыгөө тодорхойлхо эрхэ олгохо эрилтэ табина. Грециин правительство Кипр тухай асуудалые Генеральна Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ оруулха гэһэн энэ аралай хүн зоной эрилтые дэмжээгүй гэжэ Грециин түлөөлэгшэ зааба, ушарынь мүнөө дээрээ грексэ правительство «Англитай хоёр талын хэлсээ хэхэ методые һайн» гэжэ тоолоно.

Грециин, Турциин ба Югославиин хоорондохи сэрэгэй хэлсээ баталалгые зүбтүүлхые оролдон, Киру энэ сэрэгэй союзые баталалга «Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин зорилгонуудта» таарана гэжэ харуулхые оролдобо.

Перугай делегат Белаунде хадаа буу зэбсэгүүдые хизаарлаха, ООН-до шэнэ гэшүүдые абаха, Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Уставые дахин хаража үзэхэ асуудалнуудаар, мүн бусад асуудалнуудаар США-тэй гүрэнэй секретарь Даллесай мэдүүлгые дабтан хэлэбэ.

Уранзураашадай БАЙШАНДА

Республикын уранзураашад бурят-монгол арадай ажабайдалые харуулһан хэдэн олон картинануудые зураһан байна. Эдэ зурагуудые Улан-Удын уран зурагуудай музей соо, мүн Сибириин, Дальна Востогой ба бусад союзна республикануудай музейнүүд соо хаража болохот. Һаяхан наһа бараһан БМАССР-эй арадай уранзурааша Ц. С. Сампиловай, БМАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагшад — А. П. Тиминэй, Р. С. Мэрдыгеевэй, А. А. Окладниковай, БМАССР-эй арадай уранзурааша Г. Е. Павловай зурагууд Москвагай музейнүүд соо, Третьяковско галлерейдэ табигдажа харуулагдаһан байгаа.

50 шахуу уранзураашадһаа бүридэһэн республикын уранзураашадай союзай коллектив формооро национальна, удхаараа социалистическэ культурынгаа бадаран хүгжэхын тула ехэхэн творческо ажал ябуулна. Шэнээр бодожо байгаа томо томо байшангуудай элдэб гоёлтонууд, скульптурна зүйлнүүд уранзураашадай зурагууд дээрэһээ абтажа хэгдэнэ.

Уранзураашад ородой агуу ехэ уранзураашадай ба советскэ уранзураашадай зохёолнуудһаа бүүлган зурагдаһан картинануудһаа бүридэһэн нүүдэл выставкэтэйгээр хүдөө нютагуудаар ябажа, тэрээн тухай лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэрэгэдэг. Иигэжэ манай республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, колхозой малшад, Байгалай загаһашад Репинэй, Айвазовскиин, Шишкинэй, Суриковай ба бусад классигуудай творчествотой танилсана.

Энэ жэлдэ нээгдэһэн уранзураашадай шэнэ байшан уранбиириин мастернуудай творческо ажалай центр болоно. Уранзураашад эндэ өөһэдынгөө творческо һанал бодол тухай хөөрэлдэдэг, шэнэ зохёолнуудаа зүбшэн хэлсэжэ, дутуу дундануудыень элирүүлдэг юм. Мүн тэдэнэр эндээ творческо мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг, ээлжээтэ лекцидээ бэлэдхэл хэдэг ба залуу уранзураашадта консультаци үнгэргэдэг байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Уранзураашад наратай үдэр бүхэниие хэрэглэнэ (1-дэхи зураг). Уранзураашад — Балдаев, Рудь, Тимин, Инкижинов гэгшэд Мандрик хада шадар этюд зуража байна (2-дохи зураг). Уранзураашадай байшанда республикын 30 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан уранзурагуудай выставкэ эмхидхэгдэһэн байгаа. Тус выставкые столицын ажалшад ба аймагуудһаа ерэһэн айлшад ехэтэ һонирхожо харана.

М. Минеевэй фото-очерк.

Түрүү секци

СССР-эй Верховно Соведэй V-дахи сессиин шиидхэбэриие бодотоор бэелүүлхэ зорилгоор Улан-Удын «Универмагай» коллектив социалистическэ мүрысөө эмхидхэһэн байгаа. «Универмагай» һалбаринууд ба секцинүүд хоорондын социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд һаяхан гаргагдаба. Дүнгүүдэй ёһоор парфюмерно секци (даагшань нүхэр Кравцова) августынгаа даалгабари эд бараа худалдалгаар 122 процент дүүргэжэ, түрүү һуури эзэлбэ. Энэ секциинхид ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаһан байна. Тэдэнэр, ажалдаа эртэшэг ерээд, дэлмэриингөө байрые бэлдэдэг, лаан соогоо хүсэд хүрэхэ эд бараа абажа, тэдэнээ зохид һайхан витринэ дотороо тааруулан табидаг юм. Энэнь тэдэнэй даалгабари дүүргэхэ хэрэгтэнь ехэхэн нүлөө үзүүлнэ.

Худалдан абагшадые культурна хангадаг ба ажалай үндэр амжалтануудые саг үргэлжэ түйладаг секцидэ «Эрхимээр хангадаг секци» гэһэн нэрэзэргэ олгогдобо.

И. Гроссман

Футболоор БМАССР-эй кубок абахын түлөө

Футболоор БМАССР-эй кубок абахын түлөө ээлжээтэ уулзалга сентябриин 20-до Гусиноозёрск городой стадион дээрэ болобо.

Эндэ Улан-Удын «Динамо» ба Гусиноозёрскын «Шахтёр» обществонуудай команданууд уулзаа.

Үсэд шанга тулалдаанай удаа «Динамо» обществын футболистнууд 3:1 тоотойгоор илалта түйлаба.

Иигэжэ динамынхид хахад финалда наадаха эрхэ олобо.

Е. Николаев

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ

Мүнөөдэр КИНО ТЕАТРНУУДТА

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — **«Звезда»** (10, 12, 14, 16, 18, 20 ба 22 ч.), киножурнал **«Восточная сибирь»** № 33.

«ЭРДЭМ» кинотеатрта—**«Зоя»** (11 ба 13 ч.), шэнэ уранһайханай фильм **«Комические рассказы Гашека»** (15, 17, 19, 21 ба 23 ч.), киножурнал **«Художник Перов»**

«ХРОНИКА» кинотеатрта — **«...симка»** (11, 13 ба 15 ч.), **«Римский-Корсаков»** (17 ба 19 ч.), **«Зв...»** (21 ба 23 ч.).

Бурят-Монголой драмын театрта **«Зори Парижа»** (16, 18, 20 ба 22 ч.)

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора— 7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00634.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.